

Zöld közbeszerzés!

A környezetvédelmi szemléletű
közbeszerzés kézikönyve

Európai Bizottság

Zöld közbeszerzés!

A környezetvédelmi szemléletű
közbeszerzés kézikönyve

Európai Bizottság

Fontos megjegyzés

A jelen kézikönyv a Bizottság szolgálatainak elképzeléseit fogalmazza meg, és semmilyen módon nem tekinthető az intézményre nézve kötelező érvényűnek. Megjegyzendő továbbá az is, hogy a kézikönyv a bizottsági gyakorlat változása szerint, továbbá a Bíróság precedensjogának függvényében alakul.

**A „Europe Direct” szolgáltatása segít választ találni
az Európai Unióval kapcsolatos kérdésekre.**

Ingyenesen hívható telefonszám:

00 800 6 7 8 9 10 11

Jelentős mennyiségű további információt talál az Európai Unióról az interneten.

Az információk az Európa szerveren, a következő címen állnak rendelkezésre: <http://europa.eu.int>

Rendszerező adatok a kiadvány végén találhatóak.

Luxembourg: Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 2005

ISBN 92-894-9089-6

© Európai Közösségek, 2005

Sokszorosítása engedélyezett, amennyiben a forrást feltüntetik.

Printed in Belgium

FEHÉR, KLÓRMENTES PAPÍRRA NYOMTATVA

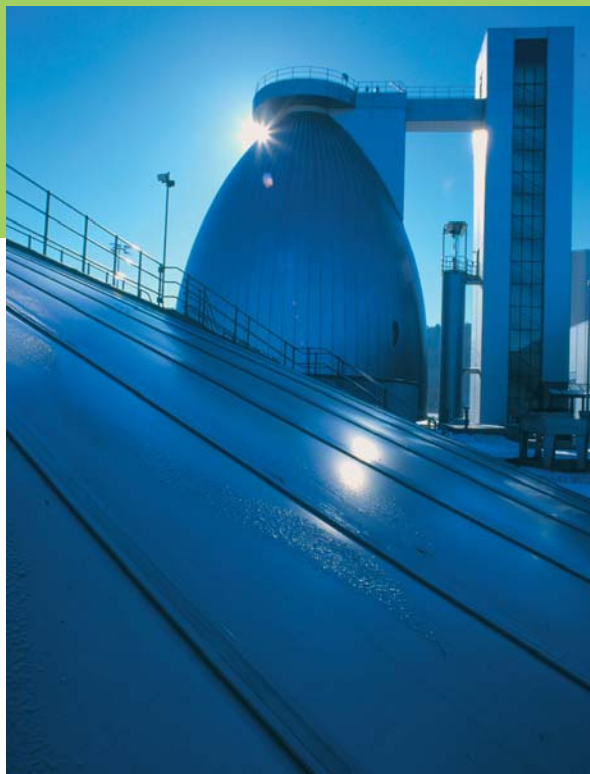
Tartalomjegyzék

ZÖLD SZEMLELETŰ BESZERZÉS: A FŐ SZEMPONTOK.....	4
BEVEZETÉS.....	5
1. FEJEZET – ZÖLD SZEMLELETŰ BESZERZÉSI STRATÉGIÁK.....	9
1.1. Képzési igények felmérése és környezetvédelmi információhoz való hozzáférés biztosítása	9
1.2. Általános prioritások meghatározása a közbeszerzés zöld szemléletűvé tételéhez	10
2. FEJEZET – KÖZBESZERZÉS SZERVEZÉSE.....	12
2.1. Bevezetés	12
2.2. A közbeszerzési eljárás jellege	12
2.3. A közbeszerzési eljárás különböző szakaszai.....	13
2.4. Az Ön valós szükségletei felmérésének jelentősége	13
3. FEJEZET – A SZERZŐDÉS KÖVETELMÉNYEINEK MEGHATÁROZÁSA	14
3.1. A tárgy meghatározása	14
3.2. Műszaki előírások meghatározása	17
3.3. Ökocímkék.....	19
3.4. Speciális anyagok beszerzése és termelési és feldolgozási folyamatok figyelembevétele	22
4. FEJEZET – BESZÁLLÍTÓK, SZOLGÁLTATÓK VAGY AJÁNLATTEVŐK KIVÁLASZTÁSA	27
4.1. Bevezetés	27
4.2. Kizárási feltételek	27
4.3. Technikai felkészültség	28
5. FEJEZET – A SZERZŐDÉS ODAÍTÉLÉSE.....	32
5.1. Szerződés odaítélésével kapcsolatos általános szabályok.....	32
5.2. Az odaítélési feltételek alkalmazása	34
6. FEJEZET – A SZERZŐDÉS SZERINTI TELJESÍTÉSI FELTÉTELEK	38
6.1. A szerződés szerinti teljesítési feltételekre vonatkozó szabályok.....	38
6.2. A szerződés szerinti teljesítési feltételek építési beruházás vagy szolgáltatás esetén.....	38
6.3. Termékek szállításával kapcsolatos szerződéses rendelkezések	39
6.4. A szállítás hatása	39

Zöld szemléletű beszerzés: A fő szempontok

A zöld szemléletű közbeszerzés több lépésben zajló folyamat. Lépései a következők:

- Gondolja át, hogy mely termékek, szolgáltatások vagy építési beruházások a legmegfelelőbbek mind környezetvédelmi hatásuk, mind egyéb tényezők, mint pl. a rendelkezésre álló információ, piaci kínálat, a rendelkezésre álló technológiák, költségek és kilátások alapján (1. fejezet).
- Határozza meg igényeit, illetve fogalmazza meg azokat megfelelően. Válasszon egy zöld címet politikájának a külvilággal való közléséhez, amely optimális áttekinthetőséget biztosít a lehetséges szállítók, illetve szolgáltatók, valamint az Ön által szolgált polgárok számára (2. fejezet).
- Állítson össze világos és pontos technikai előírásokat, környezetvédelmi tényezők felhasználásával, ahol ez lehetséges (megfelelőségi/meg nem felelőségi feltételek) (3. fejezet):
 - keressen környezetvédelmi jellemzőkkel kapcsolatos példákat adatbázisokban/ökocímkéket;
 - használja fel más szerződéskötő hatóságok legjobban bevált gyakorlatát; és a kapcsolatok tudatos menedzselése és kihasználása (networking) technikáját az információk megszerzése és terjesztése céljára;
 - alkalmazzon tudományos alapon nyugvó, költségkalkulációs életciklus-elemzést; ne hárítsa át a környezeti hatásokat az életciklus egyik szakaszáról a másikra;
 - használjon teljesítményalapú vagy funkcionális előírásokat az újító jellegű zöld ajánlatok ösztönzésére;
 - vegye figyelembe a környezetvédelmi teljesítményt, mint pl. az alkalmazott nyersanyagokat, a fenntartható termelési módszereket (amennyiben ez releváns a végtermék vagy szolgáltatás szempontjából), az energiahatékonyságot, a megújuló energiaforrások felhasználását, kibocsátást, hulladékot, az újrahasznosíthatóságot, veszélyes vegyi anyagokat stb.;
- amennyiben bizonytalan a zöld termékek vagy szolgáltatások meglétével, árával, minőségével kapcsolatban, kérje azok zöld változatait.
- A közbeszerzési irányelvekben említett feltételrendszer alapján **határozza meg a kiválasztási feltételeket**. Adott esetben foglaljon bele környezetvédelmi feltételeket a szerződés teljesítésére való alkalmasság bizonyításával kapcsolatos részbe. Tudassa a lehetséges szállítókkal, szolgáltatókkal, illetve ajánlattevőkkel, hogy a feltételeknek való megfelelés igazolása céljából környezetgazdálkodási rendszereket és nyilatkozatokat alkalmazhatnak (4. fejezet).
- **Határozza meg az odaítélési feltételeket**: olyan esetekben, amikor a „gazdaságilag leghatékonyabb ajánlat” szerepel mint feltétel, fogalmazzon meg lényeges, környezetvédelmi kritériumokat akár viszonyítási alapként a megfelelő zöld ajánlatok összehasonlítása végett (amennyiben a technikai előírások a szerződést „zöldként” határozzák meg), akár a környezetvédelmi momentum bevezetése céljából (amennyiben a műszaki előírások a szerződést „semlegesként” határozzák meg) azt megfelelő súlyozással ellátva. Vegye figyelembe a költségkalkulációs életciklus-elemzést (5. fejezet)!
- A szerződés szerinti teljesítési feltételeket használja fel arra, hogy zöld szemléletű szerződés esetén ráadásként lényeges, külön környezetvédelmi feltételeket támaszson. Amennyiben lehetséges, ragaszkodjék környezetbarát szállítási módszerekhez (6. fejezet).
- Bármilyen feltételeket is támaszt a potenciális ajánlattevők és ajánlatuk számára, az mindig kapcsolódjék a szerződés tárgyához.

© Európai Bizottság

Bevezetés

Milyen kapcsolat áll fenn a közbeszerzés és a környezet között?

A hatóságok Európában fontos fogyasztók, az EU bruttó hazai termékének 16%-át költik el (ami megegyezik Németország bruttó hazai termékének felével). Felhasználván vásárlóerejüket olyan termékek és szolgáltatások vásárlására, amelyek a környezetre is tekintettel vannak, jelentős mértékben járulhatnak hozzá a fenntartható fejlődéshez. A zöld szemléletű közbeszerzés olyan területekre terjed ki, mint az energiahatékony számítógépek és épületek, környezetvédelmi szempontból fenntartható előállítású fából készülő irodai berendezések, újrafelhasznált papír, elektromos autók, környezetbarát tömegközlekedés, bioélelmiszerek forgalmazása menzákon, megújuló energiaforrásokból származó áram, a legkorszerűbb megoldásokat alkalmazó légkondicionáló berendezések beszerzése.

A zöld szemléletű beszerzés lényege, hogy példát mutat, és befolyásolja a piacot. A hatóságok a zöld szemléletű közbeszerzés támogatása által ösztönzést adhatnak az iparnak zöld technológiák kialakítására. Egyes termék-, építési, illetve szolgáltatási szektorokban különösen nagy lehet ennek hatása, mivel a közbeszerzés keretében vásárlók jelentős piaci részesedést képviselnek (számítógépek, energiahatékony épületek, tömegközlekedés stb.).

© Európai Községek

Végül pedig, ha figyelembe vesszük egy szerződés életciklusköltségeit, a zöld szemléletű beszerzés lehetővé teszi, hogy pénzt takarítsunk meg, és ezzel egy időben védjük a környezetet. Bölcsen szervezett beszerzés által anyagot és energiát takaríthatunk meg, csökkenthetjük a hulladék és a szennyezés mennyiségét, illetve fenntartható viselkedésmintáknak adhatunk ösztönzést.

A lehetséges környezeti előnyök

Az Európai Bizottság részt vett egy – RELIEF ⁽¹⁾ elnevezésű – kutatási projekt finanszírozásában annak felmérésére, hogy milyen lehetséges környezeti előnyökkel járna az, ha a zöld közbeszerzést az EU-ban széles körben alkalmaznák. Ennek megállapításai a következők voltak:

- Ha EU-szerte valamennyi hatóság zöld elvű elektromos szolgáltatást igényelne, az 60 millió tonnának megfelelő CO₂ megtakarítást eredményezné, ami megfelel az EU Kiotói Jegyzőkönyv szerinti üvegházhatás-csökkentési elkötelezettsége 18%-ának. Körülbelül ugyanekkora megtakarítás lenne elérhető, ha a hatóságok nagy környezetvédelmi értékű épületek mellett döntenének.
- Ha EU-szerte valamennyi hatóság több energiahatékony számítógépet igényelne, és ezáltal az egész számítógépi piac ebbe az irányba mozdulna el, az 830 000 tonnányi CO₂-megtakarítást tenne lehetővé.
- Ha valamennyi európai közhatóság épületeiben hatékony WC-k és csapok működése mellett döntene, az a vízfogyasztást 200 millió tonnával csökkentené (ami megegyezik az EU teljes háztartási vízfogyasztása 0,6%-ával).

⁽¹⁾ Ezt a projektet „A holnap városa és a kulturális örökség” kulcsakció finanszírozta az 5. kutatási és fejlesztési keretprogramon belül. Kiadott egy útmutatót helyi önkormányzatok számára, hogy segítséget nyújtsanak beszerzési döntéseik zöld szemléletűvé tételében. A RELIEF-projektrel kapcsolatos további információt l.: <http://www.iclie.org/europe/ecoprocura/info/politics.htm>

© Európai Községek

© Európai Bizottság

A jelen kézikönyv célja, hogy segítséget nyújtson a hatóságok számára zöld szemléletű beszerzési politika kialakításához. Azokat a lehetőségeket tárgyalja gyakorlati megközelítésben, amelyeket az európai közösségi jogszabályok biztosítanak, továbbá egyszerű és hatékony megoldásokat keres, amelyek alkalmazhatóak a közbeszerzési eljárások során. Gyakorlati okoknál fogva a kézikönyv a közbeszerzési eljárás logikáját és struktúráját tükrözi. Számos gyakorlati példával szolgál továbbá az EU területén a hatóságok által megvalósított zöld szemléletű közbeszerzés vonatkozásában. ⁽¹⁾

Ezt a kézikönyvet főként hatóságok számára készítettük, de reméljük, hogy a céges beszerzőkre is

hatással lesz majd. A szállítóknak, szolgáltatóknak és ajánlattevőknek, főként a kisebb cégeknek is segítséget kell nyújtania – a környezetvédelmi szemléletű beszerzéssel kapcsolatban rájuk háruló követelmények megértésében és az azoknak való megfelelésben.

A kézikönyv a Bizottság zöld szemléletű közbeszerzéssel kapcsolatos „EUROPA” weboldalán áll rendelkezésre, amely további gyakorlati információkat, hasznos linkeket és kapcsolatokat tartalmaz olyan szerződéskötő hatóságok felé, akik beszerzési gyakorlatuk szemléletét környezetbarátabbá kívánják tenni (<http://europa.eu.int/comm/environment/gpp/>).

⁽¹⁾ **Fontos megjegyzés:** Bár a benne szereplő információt alaposan ellenőrizték, az Európai Bizottság a kézikönyvben említett vagy a kapcsolódó weboldalakon említett konkrét esetekkel kapcsolatban nem vállal felelősséget.

Politikai és jogi összefüggések

A beszerző hatóságok sok éven keresztül nem igazán vették figyelembe a termékek, szolgáltatások és építési beruházások környezeti értékét.

De a globális gazdasági és politikai háttér megváltozott, mivel felerült a **fenntartható fejlődés koncepciója** – „*az olyan fejlődés, amely megfelel a jelen szükségleteknek anélkül, hogy a jövő generációk arra való képességét csorbítaná, hogy saját szükségleteinek eleget tehessen*” –, valamint a környezetvédelmi megfontolások valamennyi egyéb politikai téren való figyelembevételének szükségessége (a gazdasági és szociális megfontolások mellett).

A fenntartható fejlődés az Európai Unióról szóló szerződésbe 1997-ben történt belefoglalása óta az EU egyik legfőbb célja. 2000-ben **Lisszabonban** az EU vezetői megfogalmazták azon céljukat, hogy az EU-t „*a világ legversenyképesebb tudásalapú gazdaságává tegyék, amely képes fenntartható gazdasági fejlődést elérni, úgy, hogy több és jobb munkahelyet és nagyobb társadalmi kohéziót teremj*” 2010-re. A lisszaboni stratégiát kiegészítették egy harmadik, környezetvédelmi pillérrel az **EU fenntartható fejlődési stratégiájának** a 2001-es göteborgi Európai Tanács alkalmával történő elfogadása után. ⁽¹⁾ Ez a stratégia fordulópontot jelentett. A cél az volt, hogy a környezetvédelemre fordított megfelelő figyelem tanúsítása során mozdítsák elő a gazdasági növekedést és a társadalmi kohéziót. Ennek megfelelően a környezetvédelmi célokat azok gazdasági és szociális hatásai szerint kell súlyozni annak érdekében, hogy lehetőség szerint „nyertes” megoldások kerüljenek kidolgozásra a gazdaság, a foglalkoztatás és a környezetvédelem számára egyaránt. 2002-ben a Tanács és az Európai Parlament elfogadta a **6. környezetvédelmi cselekvési programot** ⁽²⁾, amelyben meghatározták az EU-ra vonatkozó környezetvédelmi cselekvési irányokat a következő tíz évre vonatkozólag, és megszabtak négy olyan elsőbbségi területet, amelyen sürgős cselekvésre van szükség: klímaváltozás, természet és biodiverzitás, erőforrás-gazdálkodás, környezet és egészség.

Az EU fenntartható fejlődési stratégiájának és az Unió 6. környezetvédelmi cselekvési programjának végrehajtása a bővített EU-ban különösen nagy kihívást jelent majd.

Nemzetközi szinten az EU vezető szerepet játszott kulcsfontosságú nemzetközi környezetvédelmi megállapodások és egyezmények kialakításában és bevezetésében. Így pl. a klímaváltozásról szóló 2002-es Kiotói Jegyzőkönyv ratifikálása által az EU elkötelezte magát az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának 8%-kal történő csökkentése mellett a 2008–2012 közötti időszakban (az 1990-es szinthez képest).

A fenntartható fejlődésnek a kormányzat minden szintjén történő megvalósítása nem hozható létre a **környezetvédelmi dimenzióknak** valamennyi egyéb politikai területbe történő **integrálása** nélkül, amelyet a környezetvédelmi politikáknak a piaci alapú eszközök használata révén megvalósított megfelelő bevezetése, illetve a nyilvánosságnak a szükséges viselkedési változások ösztönzése céljából történő tájékoztatása által valósítanak meg. ⁽³⁾ Világméretben a zöld közbeszerzés külön kiemelt a **fenntartható fejlődés** kérdésében 2002. aug. 26. – szept. 04. Johannesburgban tartott **csúcstalálkozó** végrehajtási tervében, amely ösztönzi a „*megfelelő hatóságokat arra, hogy döntéshozatalkor vegyék figyelembe a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos megfontolásokat*”, és „*hogy támogassák az olyan közbeszerzési politikákat, amelyek segítik a környezetvédelmi szempontból megfelelő termékek és szolgáltatások létrejöttét és terjesztését*”. ⁽⁴⁾

⁽¹⁾ COM(2001) 264 végleges.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és Tanács 2002. július 22-i 1600/2002/EK határozata, amely a hatodik közösségi környezetvédelmi cselekvési program alapjait fekteti le (HL L 242., 2002.9.10.).

⁽³⁾ Megjegyzendő, hogy ez az útmutató a fenntartható fejlődésnek csak a környezetvédelmi aspektusára szorítkozik. Ami a fenntartható fejlődést illeti, hivatkozunk a Bizottság 2001. október 15-i értelmező közleményére a társadalmi megfontolásoknak a közbeszerzésbe és az új közbeszerzési irányelvekbe történő integrálásával kapcsolatban, amelyek nyíltan hivatkoznak ezekre a lehetőségekre.

⁽⁴⁾ További információ: http://www.un.org/esa/sustdev/documents/WSSD_POI_PD/English/POIToc.htm

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) keretén belül a tagállamok kidolgoztak egy tanácsi ajánlást „a közbeszerzés környezetvédelmi teljesítményének növelése érdekében”.⁽¹⁾

Az Európai Bizottság 2001. július 4-i **értelmező közleményében**⁽²⁾ meghatározta a közösségi jog által kínált lehetőségeket a környezetvédelmi megfontolásoknak a közbeszerzési eljárásokba történő integrálása tekintetében. Az Európai Bíróság tovább tisztázta ezeket a lehetőségeket.⁽³⁾

A 2004. március 31-én elfogadott **közbeszerzési irányelvek**⁽⁴⁾ rendezik és kiegészítik a jogi környezetet. A rendelkezéseikben és a preambulumbekzdéseikben külön megemlítik a környezetvédelmi megfontolásoknak a technikai előírások kiválasztásai és odaítélési feltételeibe és a szerződéses rendelkezésekbe való beépítésének a lehetőségét.

Bár az irányelvek csak az olyan közbeszerzési szerződésekre vonatkoznak, amelyek becsült értéke meghalad egy bizonyos küszöböt (amint az az irányelvekben áll), a Bíróság döntése értelmében az Európai Unióról szóló szerződésben foglalt egyenlő elbánással és áttekinthetőséggel, továbbá áruknek a tagállamok közötti szabad áramlásával, a szabad letelepedéshez való jog gyakorlásával és szolgáltatások nyújtásának szabadságával kapcsolatos alapelvek az e küszöbértékek alá eső szerződésekre is vonatkoznak.

© Európai Bizottság

(1) 2002. január 23. – C(2002) 3 – <http://www.oecd.org/>.

(2) A Bizottság 2001. július 4-i értelmező közleménye a közbeszerzés tárgyában alkalmazandó közösségi joggal, valamint a környezetvédelmi megfontolásoknak a közbeszerzésbe történő integrálásával kapcsolatban (COM(2002) 274 végleges).

(3) A Bíróság 2002. szeptember 17-i döntése a C-513/99 sz. esettel kapcsolatban és a 2003. december 4-i döntése a C-448/01 sz. esettel kapcsolatban.

(4) Az Európai Parlament és a Tanács 2004. március 31-i, 2004/18/EK irányelve az építési beruházásra, árubeszerzésre és szolgáltatásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról (a továbbiakban a 2004/18/EK irányelv) és az Európai Parlament és a Tanács 2004. március 31-i 2004/17/EK irányelve a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzési eljárásainak összehangolásáról (a továbbiakban a 2004/17/EK irányelv).

1. fejezet

Zöld szemléletű beszerzési stratégiák

Elméletileg valamennyi hatóság számára egyszerű lenne meghozni azt a politikai döntést, hogy zöld előállítási szemléletű termékeket vásároljanak. Valóban ösztönözni kellene őket arra, hogy ezt tegyék, hiszen ez nemcsak a környezet számára előnyös, hanem a szerződéskötő hatóság imidzsét is javítja. A zöld szemléletű beszerzési politika semmilyen strukturális változást nem igényel a szerződéskötő hatóság részéről.

E politikának a gyakorlatba ültetéséhez először stratégiai tervezésre van szükség: képzés megszervezésére a beszerző személyzet számára, a környezetvédelmi információhoz való hozzáférés biztosítására, valamint prioritások megállapítására a zöld szemléletű beszerzéshez leginkább alkalmas szerződés kiválasztásához. Amikor mindez megtörtént, a szerződéskötő hatóságok abban a helyzetben lesznek, hogy megfelelőképpen megszervezhetik a zöld közbeszerzési eljárást (2. fejezet).

1.1. Képzési igények felmérése és környezetvédelmi információhoz való hozzáférés biztosítása

A beszerzéseket lebonyolító személyzetnek meg kell kapnia azt a jogi, pénzügyi és környezetvédelmi tudást, amelyre szükségük van ahhoz, hogy meghatározhassák, milyen mértékben és hogyan vezethetőek be leginkább a környezetvédelmi

tényezők a közbeszerzési eljárásba; azt, hogy vajon megfelelő-e azok szintje ahhoz, hogy a pénzért a legjobb értéket kapjuk; illetve, hogy azok megfelelnek-e a szerződéskötő hatóság környezetvédelmi prioritásainak.

Gyakorlati környezetvédelmi útmutató Barcelonában

A barcelonai helyhatóság 12 000 alkalmazottja számára készített egy jó környezetvédelmi gyakorlati útmutatót, amely tartalmazza a zöld beszerzésekkel és egyéb környezetvédelmi kérdésekkel kapcsolatos információt. (1)

(1) További információ: http://www.bcn.es/agenda21/A21_text/guies/GreenOfficeGuide.pdf

Fontos a zöld szemléletű beszerzési politikának a szereplők széles köre, a jelenlegi és jövőbeni szállítók, szolgáltatók, ajánlattevők számára történő közzététele annak érdekében, hogy figyelembe vehessék az új követelményeket.

A beszerző hatóságok közötti együttműködés egy másik módja a környezetvédelemmel kapcsolatos tudáshoz és know-how-hoz való hozzáférés fejlesztésének, továbbá e politikának a külvilággal történő közlésének.

Voralbergi irányelvek ökobeszerzők számára

Az ausztriai Voralberg tartomány 96 kis helyi önkormányzatból áll, amelyek viszonylag gyéren lakott területen találhatóak. A legtöbb városi önkormányzat nemhogy környezetvédelmi szakemberrel nem rendelkezik, de teljes munkaidős beszerzővel sem. Ahhoz, hogy ebben a környezetben sikeres legyen a zöld beszerzés, szükség volt együttműködés kialakítására, továbbá a beszerzőknek a kritériumok felállításával kapcsolatos legtöbb technikai feladat alóli felmentésére. Ennek érdekében Voralberg ökoirányelveket dolgozott ki az építési szolgáltatások és irodai termékek és anyagok beszerzésével kapcsolatban, amelyek az interneten elérhetőek (2).

(2) További információ: <http://www.voralberg.at>

1.2. Általános prioritások meghatározása a közbeszerzés zöld szemléletűvé tételéhez

- **Többlépcsős megközelítés alkalmazása.** Szolgáltatások és termékek olyan kis skálájával kezdjen, amelyek esetében a környezeti hatás világos, ahol a zöld alternatívák könnyen hozzáférhetőek és nem költségesebbek (pl. újrahasznosított papír, energiahatékony irodai berendezés). Másik megoldás az, ha annak biztosításával kezdi, hogy a szerződési feltételrendszer nincs negatív hatással a környezetre (pl. az újrahasznosított elemek használatának kizárásával).

Lépésről lépésre Dunkerque-ben és Lille-ben

Dunkerque városa Franciaországban lépésről lépésre jellegű megközelítést alkalmazott a zöld szemléletű közbeszerzés irányában tett erőfeszítéseivel 1999-ben. Egy termékkel kezdve és a felhasználókkal való szoros együttműködés és tesztelés révén történő bizalomépítés útján megteremtették a megfelelő légkört arra, hogy rendszeresebb zöld beszerzés és más termékekkel kapcsolatos zöldebb szemléletű alternatívák irányában lehessen elmozdulni.

Lille városa irodát létesített beszerzőinek arra történő képzése céljából, hogy olyan alternatív termékeket keressenek, amelyek csökkentik a környezetre gyakorolt hatást. Hat termékkel kezdik: papír, festék, nyomtatófesték, tisztítószer, utcai világítási termékek és fa. Ezt követően megpróbálnak eljárást meghatározni egyéb termékek bevezetésére.

- **A környezeti hatás átgondolása.** Azon termékek (pl. járműflotta) vagy szolgáltatások (pl. tisztítási szolgáltatások) kiválasztása, amelyek jelentős hatással bírnak a környezetre.
- **Egy vagy több környezeti problémára történő összpontosítás, mint pl. klímaváltozás vagy a hulladék kérdése.** Általános követelmények bevezetése az energiahatékonysággal vagy újrahasznosíthatósággal kapcsolatban.

© Európai Községek

- **A környezetvédelmi szempontból megfelelőbb alternatívák elérhetőségének és költségének átgondolása.** Léteznek-e zöldebb termékek a piacon, megfelelnek-e azok a követelményeknek, és megengedheti-e azokat magának?
- **Vegye fontolóra az adatok rendelkezésre állását.** Hozzá tud jutni azokhoz a tudományos és környezetvédelmi adatokhoz, amelyek az adott termékkel kapcsolatos kritériumok meghatározásához szükségesek? Mennyiben lesz bonyolult eldönteni, mi az, amit technikailag akar, és azt egy ajánlattételi felhívásban kifejezni?

Bizottsági termék- és szolgáltatási adatbázis

Az Európai Községek Bizottsága egy adatbázist hozott létre, amely egyszerű környezetvédelmi információt tartalmaz mintegy száz termék- és szolgáltatási csoporttal kapcsolatban. Vállalati és állami beszerzőknek szánt alapvető információt nyújt, pl. egy adott termékkel kapcsolatban elérhető öko-címkére, illetve főbb környezeti hatásaira vonatkozólag. Az adatbázis a következő weboldalon érhető el: http://europa.eu.int/comm/environment/green_purchasing.

- **Az érthetőség figyelembevétele.** Mennyire lesz érthető a zöld politika a társadalom és a személyzet számára? Megértik-e, hogy erőfeszítéseink a környezetvédelmi teljesítményünk fejlesztésére irányulnak? A nagy profilváltások, mint pl. a hatóság által használt járművek típusa vagy az iskolai menzán a bioélelmiszerekre való áttérés segíthetik a politikával kapcsolatos társadalmi tudatosság kialakítását és annak az egyéb környezetvédelmi projektekhez való kapcsolását.
- **Vegye figyelembe a technológiai fejlődés lehetőségét.** Ha a zöld közbeszerzés célba tud venni termékeket és szolgáltatásokat azok fejlődésének és marketingjének korai szakaszában, az sikeresebb lehet, mint az, ha már kialakult szektorok környezetvédelmi jellemzőit próbáljuk megváltoztatni.

Az uszodák napenergiával történő fűtésével kapcsolatos német modellprojekt

1983-ban az Európai Bizottság és a német Kutatási és Technológiai Minisztérium modellprojektet kezdeményezett az uszodavíz hagyományos fűtésének napenergia általi fűtéssel való helyettesítésére. A közbeszerzés által ennek az újító projektnek nyújtott anyagi lökés segítette az ár leszorításában, és a terméket vonzóbbá tette a magánbeszerzők számára is.

Tudományosan helytálló életciklus-megközelítés alkalmazása. El kell kerülni a környezeti hatásnak a termék életciklusa egyik szakaszáról a másikra való áthelyezését. Keressen releváns információt az öko címkék alapjául szolgáló meghatározásokban, a fogyasztók tájékoztatására szolgáló weboldalakon és adatbázisokban.

2. fejezet

Közbeszerzés szervezése

Összegzés

- Az állami beszerzőkre szigorúbb kötelezettségek hárulnak, mint a magánbeszerzőkre azon a téren, hogy a pénzért a legkiválóbb értéket vásárolják, és korrektül bonyolítsák a beszerzési eljárásokat. A „pénzért a legnagyobb értéket” elv magában foglalhat környezetvédelmi megfontolásokat. A korrektség az egyenlő esélyek biztosítását és az áttekinthetőség garantálását jelenti.
- Az előkészítő szakasz kulcsfontosságú. Alapos elemzésre és tervezésre van szükség egy tender elindítása előtt, ha környezetvédelmi célokat akarunk elérni.
- Különösen fontos annak pontos elemzése, mi az, amire szüksége van, mielőtt egy bizonyos megoldást választ.

2.1. Bevezetés

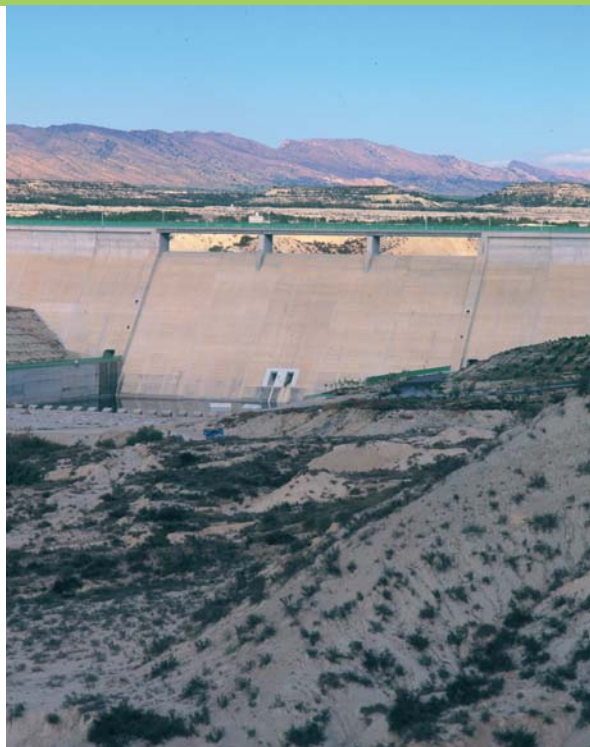
Ahhoz, hogy a környezetvédelmi politika működhessen, alapvető fontosságú megvizsgálni magát a közbeszerzési folyamatot. A zöld szemléletű közbeszerzési politika, ha azt nem körültekintően valósítják meg, olyan gyakorlati mozzanatokon fulladhat kudarcba, mint pl. az, hogy mikor alkalmazzuk, kivel kapcsolatban, és milyen feltételeket alkalmazzunk.

2.2. A közbeszerzési eljárás jellege

A közbeszerzés lényegileg kereslet és kínálat illesztése, hasonlóan bármely magánbeszerzési eljáráshoz, az egyetlen különbség az, hogy a szerződéskötő hatóságok különös körülményt kell, hogy tanúsítsanak a szerződések odaítélésekor. Ennek oka, hogy ezek állami szervek, amelyeket az adófizetők pénzén tartanak fenn.

E különös körülményt két fő alapelvre lehet „lefordítani”:

- az értékarányosan a legkedvezőbb árú ajánlat kiválasztása,
- korrekt eljárás.

© Európai Biztonsági Hivatal

Az értékarányosan a legkedvezőbb árú ajánlat

A szerződéskötő hatóságok felelősek azért, hogy az adófizetők pénzéért értékarányosan a legkedvezőbb árú ajánlatot részesítsék előnyben minden egyes beszerzéssel kapcsolatban. Az értékarányosan a legkedvezőbb árú ajánlat nem feltétlenül a legolcsóbb megvásárlását jelenti, hanem azt, hogy *a meghatározott paraméterek szerint* a legjobb üzletet kösse meg. A környezet védelme e paraméterek egyike lehet, ezért a többiek mellett egyenlő tényezőként jelenhet meg a szerződés odaítélése során. Tehát az értékarányosan a legkedvezőbb ajánlat nem zárja ki a környezetvédelmi megfontolásokat.

Korrekt eljárás

A korrekt eljárás a belső piac elveinek követését jelenti, amely a közbeszerzési irányelvek és az ezen irányelveken alapuló nemzeti jogszabályok alapját képezi. Ezen alapelvek közül a legfontosabb az **egyenlő elbánás** elve, ami azt jelenti, hogy a versenytársaknak egyenlő esélyeik vannak a szerződésért folytatott versenyben. Az egyenlő esélyek és egyenlő lehetőségek biztosítása érdekében az **áttekinthetőség** elvét is alkalmazni kell.

A beszerzési irányelvekben az **egyenlő elbánás** elvét megtestesítő rendelkezések példái az ajánlatok és a jelentkezések beérkezésének időkorlátai, illetve a műszaki előírások közös szabályai.

Az **áttekinthetőség** elvének alkalmazási példái megtalálhatóak a felhívások közzétételével kapcsolatos különféle rendelkezésekben, illetve e szerződéskötő hatóságoknak az érintett ajánlattevők arra vonatkozó tájékoztatásával kapcsolatos kötelezettségében, hogy miért utasították el az ajánlatukat.

2.3. A közbeszerzési eljárás különböző szakaszai

Minden közbeszerzési eljárás előkészítő szakasza alapvető fontosságú. Bármely e szakaszban elkövetett hiba rossz hatást gyakorol minden egyes követő szakasz és végső soron a végeredmény tekintetében, mivel az egyes szakaszok egymásra épülnek. Ezért egy tendereljárás megindítása előtt elegendő időt kell szentelni a szerződés tárgyának, valamint a végső cél elérésére használandó eszközök meghatározására.

Egy másik, az előkészítő szakasz jelentőségét hangsúlyozó tényező, hogy a beszerzési eljárás korai szakaszai viszonylag a legjobb lehetőségeket kínálják a környezeti megfontolások figyelembevételéhez.

Egy közbeszerzési eljárás általános struktúrája alapvetően nem különbözik egy magánbeszerzésétől. Mindkettő nagyjából ugyanazon szakaszból áll: a szerződés tárgyának meghatározása, a technikai előírások és a termék/építési beruházás/szolgáltatás szerződési paramétereinek meghatározása, a megfelelő jelentkező és a legjobb ajánlat kiválasztása.

E kézikönyv többi része minden egyes szakaszban egy fejezetet szentel, annak módozatait keresvén, hogyan lehet a környezetet mindegyik szakaszban figyelembe venni, illetve erre vonatkozólag gyakorlati példákat és javaslatokat mutat fel.

2.4. Az Ön valós szükségletei felmérésének jelentősége

Egy olyan kritikus lépés van, amit az előkészítő szakaszban a szerződés tárgyának meghatározása előtt meg kell tennie. Fell kell, hogy mérje a valós szükségleteit.

Például olyan esetben, ha információt kell közzétennie. Lehet, hogy nyomtatott szórólapokat, posztereket, prospektusokat és újsághirdetéseket választ. Azonban, ha lehetséges megoldásokban gondolkodik inkább, mint a tényleges szükségletekben, lehet, hogy környezetbarátabb megoldások mellett dönt, mint pl. az információ elektronikus úton történő közzététele weboldalak, illetve e-mailek alkalmazásával.

A hatékonyság érdekében funkcionális módon kell bemutatnia szükségleteit azért, hogy ne zárjon ki semmilyen, a piacon rendelkezésre álló lehetőséget. Amennyiben megfelelőképpen elemezte a szükségletét, lehet, hogy rájön, hogy egyáltalán nem is szükséges szerződést létesítenie.

Kevesebb vásárlás Poriban

A zöld beszerzés nem mindig jelenti zöldebb szemléletű termékek vásárlását. Egyszerűen csak jelentheti azt is, hogy kevesebbet vásárolunk. Poriban, ami egy balti finn város, létesítettek egy belső újrafelhasználási szolgálatot egy webalapú hirdetőtábla felhasználásával. Azon alkalmazottak, akik már nem használnak egy bizonyos irodai berendezést, felajánlhatják azt más olyan osztályoknak vagy alkalmazottaknak, akiknek erre szükségük van. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ További információ: <http://www3.iclei.org/egpis/egpc-061.html>

3. fejezet

A szerződés követelményeinek meghatározása

Összegzés

- Egy szerződés tárgyának meghatározásakor a szerződéskötő hatóságok nagy szabadsággal rendelkeznek a tekintetben, hogy mi az, amit be kívánnak szerezni. Ez nagy teret biztosít a környezetvédelmi megfontolások figyelembevételére, feltéve, ha ez a piaci verseny feltételeit nem torzítja, pl. a hozzáférés hátráltatása vagy korlátozása révén.
- A piacelemzés a rendelkezésre álló környezetvédelmi lehetőségekkel és az általános kereskedelmi árakkal és feltételekkel kapcsolatban alapvető információt szolgáltat.
- Az öko címkék alapjául szolgáló technikai előírások hasznosak lehetnek a technikai előírások megalkotásához, azonban nem megengedett, hogy előírják az ajánlattevők számára, hogy valamelyik öko címkerendszer alatt regisztráltak legyenek.
- Meghatározhatóak – amennyiben releváns – egyes anyagok és környezetbarát termelési eljárások.

3.1. A tárgy meghatározása

Egy szerződés tárgya az a termék, szolgáltatás vagy építési beruházás, amire a beszerzés irányul. A meghatározás e folyamata általában a termék, szolgáltatás vagy építési beruházás alapvető leírásához vezet, de az lehet teljesítményalapú meghatározás is.

Környezetvédelmi megfontolásokból a teljesítményalapú meghatározás javasolt, hiszen ebben az esetben a szerződéskötő hatóságnak nem kell precízen kikötnie valamennyi jellemzőt, amellyel a terméknek/szolgáltatásnak/építési beruházásnak rendelkeznie kell, csak az elérendő hatását.

3.1.1. A választás joga

Elvben a szerződés tárgya szabadon meghatározható bármely olyan módon, amely a szükségleteknek megfelel. A közbeszerzési jogszabályok nem annyira arra vonatkoznak, hogy mi az, amit a szerződéskötő hatóságok vásárolnak, hanem főként arra, hogy

© Európai Közigazgatás

hogyan teszik ezt. E célból a közbeszerzési irányelvek egyike sem korlátozza a szerződés tárgyát mint olyat.

Azonban a szerződés meghatározásának szabadsága nem korlátlan. Egyes esetekben egy bizonyos termék, szolgáltatás vagy építési beruházás kiválasztása csorbíthatja a közbeszerzésekkel kapcsolatosan a vállalatok egyenlő esélyeinek, egyenlő lehetőségeinek elvét EU-szerte. Szükség van bizonyos garanciákra.

E biztosítékok főként abban a tényben rejlenek, hogy az Európai Unióról szóló szerződésnek a diszkrimináció elleni, a szolgáltatások nyújtásának szabadságával és az áruknak a tagállamok közötti szabad mozgásával kapcsolatos rendelkezései valamennyi esetben érvényesek, így azok az irányelvben meghatározott küszöbérték alatti közbeszerzési szerződésekre vagy a szerződések egyes, az irányelv által nem lefedett aspektusaira is vonatkoznak. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy biztosítania kell azt, hogy a szerződés ne befolyásolja más EU-beli gazdasági szereplők számára az Ön országa nemzeti piacához való hozzáférést.

A közbeszerzési szabályok szerinti második biztosíték az, hogy a szerződés meghatározására alkalmazott műszaki előírások nem lehetnek diszkriminatívak.

3.1.2. Zöld cím kiválasztása a szerződés számára

Ez megkönnyíti az ajánlattevők számára annak gyors azonosítását, hogy mi az, amire szükség van, és továbbítja azt az üzenetet, hogy a termék vagy szolgáltatás környezetbarát előállítását/teljesítése fontos részét képezi a szerződésnek.

Zöld cím a Brüsszeli Környezetgazdálkodási Intézetből

A Brüsszeli Környezetgazdálkodási Intézet (IBGE-BIM) a következő címmel látta el takarítási szolgáltatásokra meghirdetett ajánlattételi felhívását: „Környezetbarát takarítási szolgáltatásra irányuló szerződés”. Más megfelelő címek tartalmazhatják még a következőket „Bioélelmezési szerződés” vagy „Energiahatékony épület”.

Célirányos címek használata nemcsak a potenciális szállítók, hanem a helyi közösség és a más szerződéskötő hatóságok számára is küld üzeneteket.

3.1.3. Piacelemzés lefolytatása

Annak meghatározása során, hogy mit érdemes venni, fontos ismeretekkel bírni a piacról. Nagyon nehéz koncepciót kialakítani egy termékre, szolgáltatásra vagy építési beruházásra vonatkozóan anélkül, hogy tudnánk, mi áll rendelkezésre a piacon. A zöld alternatívák nem mindig nyilvánvalóak és jól reklámozottak.

Kutatást kell folytatnia. Ennek a kutatásnak piacelemzés-jellegűnek kell lennie. A piacelemzés a piacon lévő azon potenciál általános felmérése, amely az Ön meghatározott szükségletének kielégítésére képes. A siker érdekében ezt az elemzést nyílt, objektív módon kell lebonyolítani arra összpontosítva, hogy milyen általános megoldások állnak rendelkezésre a piacon, és nem preferált vagy előnyben részesített ajánlattevőkre koncentrálva. Az elemzésből ki kell derülniük a környezetbarát alternatíváknak,

amennyiben vannak ilyenek, továbbá a rendelkezésre álló lehetőségek általános árszínvonalának.

A megfelelő termék keresése

Egy közösség, amely kerítések és köztéri bútor beszerzését tervezi, kereshet olyan, a piacon rendelkezésre álló anyagokat, mint pl. környezetvédelmi szempontból fenntartható módon vezetett erdőgazdaságokból származó fa vagy újrahasznosított nyersanyagból készült műanyagok.

3.1.4. Az építési beruházásokra irányuló szerződésekkel kapcsolatos ajánlások

Az építési szektorban nagy figyelmet fordítanak az ún. „fenntartható építésre”. A kormányok ajánlatkérő hatósági szerepükben gyakran társulnak építőcégekkel és építészekkel környezetbarát építési módszerek kialakítása céljából.

A környezetbarátabb lakásépítés érdekében kialakított francia teszteljárás

A francia kormány terveket indított el a HQE (haute qualité environnementale) alkalmazása céljából. Olyan módszerről van szó, amely kiváló környezetvédelmi minőség elérését teszi lehetővé az építési szektorban a szociális lakásépítés és várostervezés terén. Ez a módszer olyan épületek tervezésére összpontosít, amelyek kevesebb vizet és energiát használnak, továbbá kisebb a karbantartási költségük. ⁽²⁾

⁽²⁾ Információ: http://www.logement.equipement.gouv.fr/alaune/dossiers/presse_030102.pdf

Egyes állami és magán környezetvédelmi projektek esetén kötelező környezeti hatástanulmány elkészítése. Ez a kötelezettség nem e közbeszerzési irányelvekből adódik, de befolyásolhatja a szerződési tárgyanak meghatározását vagy a szerződés

szerinti teljesítési feltételeket. ⁽¹⁾ A környezeti hatástanulmány olyan releváns információt bocsájt a nemzeti hatóságok rendelkezésére, amely lehetővé teszi a számukra, hogy olyan döntést hozzanak, amelynek környezeti hatásával teljes mértékben tisztában vannak. A szerződés tárgyának meghatározása folyamán környezeti hatástanulmány elkészítése kiegyensúlyozottabb döntés meghozatalához vezethet.

Ugyanígy az épületek energiahatékonyságával kapcsolatos 2002/91/EK ⁽²⁾ irányelv, amely a tagállamokat arra kötelezi, hogy az új épületek és a meglévő nagy, általános renoválás előtt álló épületek energiahatékonyságára vonatkozóan minimumfeltételeket határozzanak meg, hatást gyakorol az ilyen épületek építésére és renoválására irányuló építési beruházási szerződések tárgyának és technikai előírásainak meghatározására.

⁽¹⁾ A környezeti hatástanulmányt 1985-ben vezették be a 97/11/EGK irányelv (HL L 73., 1997.3.14., 5. o.) által módosított 85/337/EGK irányelvben (L 175., 1985.7.5., 40. o.).

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2002. december 16-i 2002/91/EK irányelve (HL L 1., 2003.1.4.), amelyet legkésőbb 2006. január 4-ig át kell ültetni a nemzeti jogszabályokba.

3.1.5. Az árubeszerzésre és szolgáltatásra irányuló szerződésekkel kapcsolatos ajánlások

A zöld szemléletű árubeszerzésre és szolgáltatás nyújtására irányuló szerződések környezetvédelmi előnyei a végeredményből származnak: a végtermékből vagy szolgáltatásból.

Fontos megfontolás az általános energiafelhasználás javítása, pl. a nagyobb energiahatékonyság révén. Ez előnyös a környezet számára, illetve megtakarítás érhető el általa.

Egy másik megfontolandó kérdés a zöld termék vagy szolgáltatás környezeti hatása abban a szakaszban, amelyben hulladék kezelésére kerül sor. Egy piacelemzés alapvető különbségeket fedhet fel a következők tekintetében:

- a kezelt hulladék mennyisége,
- az anyagok káros **hatása**, és
- az **újrafelhasználható** anyagok mennyisége.

© Európai Közösségek

Egy másik fontos sajátosság a termék tartóssága; az, hogy arra tervezték-e, hogy hosszú legyen az élettartama. Esetenként nagyon vonzónak tűnhet a legolcsóbb terméket megvenni, de hosszú távon drágább lehet, és károsabb a környezet vonatkozásában.

A gyengébb minőségű termékek (függetlenül környezetvédelmi jellemzőiktől) általában rövidebb élettartamúak. Ha egy olcsóbb terméket gyakrabban kell cserélni, mint egy drágábbat, ez magasabb költségekhez vezet, többlet-energiafelhasználást és több hulladékot eredményez. Általánosabban kifejezve és főképpen a szolgáltatási szerződések vonatkozásában környezetvédelmi szempontból elsődlegesen a teljesítményre kell fektetni a hangsúlyt annak érdekében, hogy azok a környezetbarátabb mód választásával legyenek teljesíthetők a felhasznált berendezések vagy anyagok tekintetében.

3.2. Műszaki előírások meghatározása

3.2.1. Műszaki előírások

A szerződés tárgyának meghatározását követően azt le kell fordítani olyan mérhető műszaki előírásokra, amelyek közvetlenül alkalmazhatóak egy közbeszerzési eljárás keretén belül. Ez olyan, mint amikor egy vázlatból festményt készít az ember. A műszaki előírásoknak két funkciója van:

- Meghatározzák a szerződést a piac számára úgy, hogy a cégek eldönthessék, hogy az érdeklő őket vagy sem. Ilyen módon meghatározzák a verseny szintjét.
- Mérhető követelményeket határoznak meg, amelynek alapján a tender értékelhető. Minimális megfelelőségi feltételeket szabnak. Ha ezek nem tiszták és pontosak, az nem megfelelő ajánlatokhoz vezet. A műszaki előírásoknak meg nem felelő ajánlatokat vissza kell, hogy utasítsák.

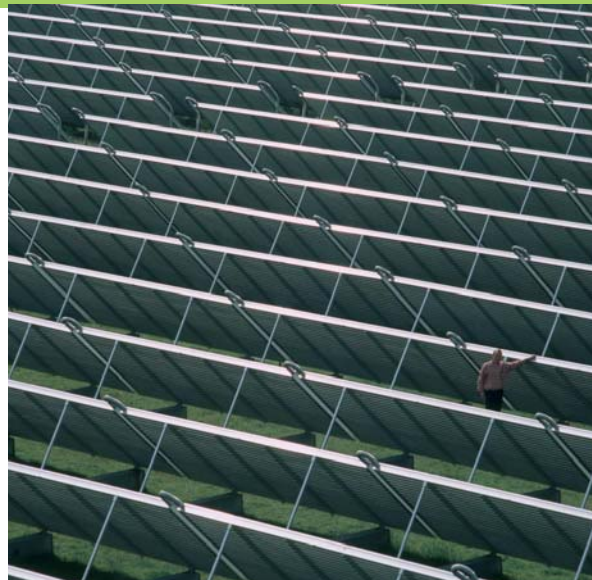
3.2.2. Teljesítményalapú előírások

A 2004/17/EK és 2004/18/EK közbeszerzési irányelvek kifejezetten engedélyezik a szerződéskötő hatóságok számára azt, hogy válasszanak műszaki normákon alapuló előírások és előállítás, illetve teljesítésalapú követelmények között. ⁽¹⁾ A teljesítésalapú megközelítés általában a nagyobb piaci kreativitás számára nagyobb teret enged, és egyes esetekben innovatív technikai megoldások kifejlesztésére sarkallja a piacot. Ha ezt a megközelítést alkalmazza, nem szükséges túlzottan részletesen kifejteni a műszaki előírásokat.

⁽¹⁾ L. a 2004/18/EK irányelv 23. cikkét, valamint a 2004/17/EK irányelv 34. cikkét.

A végeredmény meghatározása annak kifejtése nélkül, hogy az hogyan érendő el

Amennyiben egy épület irodáit egy bizonyos hőmérsékleten kívánja tartani, ezt megteheti azáltal, hogy részletes előírásokat ad meg egy központi fűtési rendszerre vonatkozóan. Alternatív megoldás lehet, ha azt szögezi le, hogy az irodák állandó hőmérsékletének 20 °C-nak kell lennie, és a beszállítóra bízta, hogy ezzel kapcsolatban különféle lehetőségekkel álljanak elő. A beszállító azután választhatják a természetes fűtési és ventilációs rendszereket a fosszilis üzemanyagok égetése helyett.

© Európai Bizottság

A teljesítésalapú előírások meghatározásakor azonban még körültekintőbbnek kell lennie, mint a hagyományos műszaki előírások megszabásakor. Mivel a piacon rendelkezésre álló lehetőségek meglehetősen eltérőek, eléggé világossá kell tennie az előírásokat ahhoz, hogy megfelelő és indokolható értékelést készítsen.

3.2.3. Környezetvédelmi technikai normák

A technikai normáknak különféle formái lehetnek. Ezek a teljes európai normáktól az európai műszaki engedélyeken és a nemzetközi normákon át a nemzeti normákig és műszaki előírásokig vezetnek. A normák hasznosak a közbeszerzési előírásokban, mivel világosak, nem diszkriminatívak, és konszenzusos alapon hozzák azokat létre. Európai szinten ezeket az európai szabványügyi szervezetek – az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN), az Európai Elektrotechnikai Szabványügyi Bizottság (CENELEC) ⁽¹⁾, továbbá az Európai Távközlési Szabványügyi Intézet (ETSI) ⁽²⁾ – határozzák meg. Az európai szabványosítási folyamat a résztvevők széles körét fogja át, kiterjed a nemzeti hatóságokra, környezetvédelmi szervezetekre, fogyasztói szövetségekre és az iparra. Ez az európai normák szerint létrehozott technikai megoldás számára nagy elfogadottságot biztosít.

Némely technikai norma olyan kikötéseket tartalmaz, amelyek magukban foglalják a termékek vagy szolgáltatások környezeti jellemzőit is. Ha ezeket az előírásokat alkalmazzák a közbeszerzésben, a cégeknek bizonyítékkal kell majd szolgálniuk vagy arra vonatkozólag, hogy meg tudnak felelni e szabványoknak, vagy ha nem követik ugyanezeket a módszereket, megfelelnek annak a teljesítményszintnek, amelyet a norma előír. Ha ezzel a bizonyítékkal nem tudnak szolgálni, kizárásra kell, hogy kerüljenek.

Egyes pontokban magasabb fokú környezetvédelmet is meghatározhat annál, ami egy norma által megszabott, feltéve, ha ez nem jelenti egyes potenciális ajánlattevők diszkriminációját.

Az európai szabványügyi szervezetek igyekeznek előmozdítani a környezetvédelmi megfontolások érvényesülését. Pl. a CEN rendelkezik egy külön környezetvédelmi helpdeskkal, amely a technikai bizottságoknak nyújt segítséget és ad tanácsot. ⁽³⁾

Az Európai Bizottság maga is elkötelezett a technikai normák zöld szemléletűvé tétele mellett. A testület elfogadott egy közleményt a környezetvédelmi szempontoknak az európai szabványosításba történő integrációjával kapcsolatban. ⁽⁴⁾

⁽¹⁾ További információ: <http://www.cenec.org>

⁽²⁾ További információ: <http://www.etsi.org>

⁽³⁾ További információ: <http://www.cenorm.be/cenorm/index.htm>

⁽⁴⁾ A 2004. február 25-én elfogadott közlemény (COM(2004) 130 végleges); további információ: http://europa.eu.int/comm/environment/standardisation/index_en.htm

3.2.4. Változatok alkalmazása

Lehetséges, hogy még egy piackutatás lefolytatása után sem biztos abban, hogy léteznek-e a beszerzendő termékeknek/szolgáltatásoknak vagy építési beruházásoknak zöld alternatívái, vagy bizonytalan azok ára vagy minősége tekintetében.

Ebben az esetben érdekes lehet felkérni a potenciális ajánlattevőket zöld változatok benyújtására. Ez azt jelenti, hogy létrehoz egy technikai minimumkövetelmény-csoportot a beszerzendő terméket illetően, aminek vonatkozni kell mind a termékre vonatkozó semleges ajánlatra, mind pedig annak zöld változatára. A utóbbit egészítse ki környezetvédelmi dimenzióval. Az ajánlatok beküldésekor összehasonlíthatja azokat (mind a semleges, mind a zöld változatokat) ugyanazon elbírálási feltételrendszer alapján. Így rendelkezésre állnak a környezetvédelemet szolgáló változatok, és összehasonlítási lehetősége van a környezetbarát és a szokásos megoldások között (ugyanazon, szabvány szerinti technikai követelmények alapján). A cégeknek lehetőségük van arra, hogy az eredeti tender vagy a változat alapján nyújtsanak be ajánlatokat, hacsak erről a szerződéskötő hatóság másképpen nem rendelkezik.

Ahhoz, hogy lehetőség legyen egy közbeszerzési eljárásban ⁽¹⁾ változatok elfogadására, a következőket kell jeleznie a pályázati dokumentációban:

- azt, hogy változatokat is elfogadnak,
- azokat a minimális környezetvédelmi feltételeket, amelyeknek a változatok eleget kell, hogy tegyenek (pl. a jobb környezetvédelmi teljesítmény),
- speciális követelményeket ajánlati változatok benyújtásával kapcsolatban (mint pl. egy külön boríték előírása változat jelzéssel vagy annak feltüntetésével, hogy változatot csak a semleges ajánlattal együtt lehet benyújtani).

(¹) Lásd a fent említett 2004/18/EK irányelv 24. cikkét és a fent említett 2004/17/EK irányelv 36. cikkét.

3.3. Ökocímkek

3.3.1. Általánosságok

Az ökocímkek széles skáláját azért alakították ki, hogy szabványosított módon közöljenek információt egy termék vagy szolgáltatás környezetvédelmi jellemzőiről abból a célból, hogy segítséget nyújtsanak a vevőknek, fogyasztóknak vagy más vállalkozásoknak zöldebb szemléletű termékek vagy szolgáltatások kiválasztásában.

Az ökocímke kritériumai nem egyetlen paraméteren alapulnak, hanem olyan tanulmányokon, amelyek helytálló, tudományosan megalapozott információk alapján elemzik egy terméknek vagy szolgáltatásnak annak életciklusa során – „bölcsőtől a sírig” – a környezetre gyakorolt hatását. Ez hasznos információval szolgál a termékkel járó költséggel kapcsolatban a nyersanyag kitermelésétől kezdve a gyártás-előkészítési szakaszon keresztül a termelésen és forgalmazáson át a végső leselejtezéssel bezárólag.

Az ökocímkekről származó információt különféle módokon használhatja fel:

- arra, hogy segítséget nyújtsanak a beszerzendő termék vagy szolgáltatás jellemzőinek megszabásához szükséges műszaki leírások elkészítésében;
- az e követelményeknek való megfelelés ellenőrzésekor a címkét tekintheti a műszaki előírásoknak való megfelelés biztosítékaként;
- használhatja a legjobban bevált gyakorlat meghatározására, amelyhez mérheti az ajánlatokat az elbírálási szakaszban (l. az alábbi példát);
- különféle címkéket használhat különféle célokra. Pl. az egyetlen tárgykörhöz kapcsolódó címkék hasznosak lehetnek egy lépésenkénti megközelítéshez.

Azt azonban nem írhatja elő, hogy az ajánlattevők egy bizonyos ökocímkerendszerben legyenek regisztrálva.

© Frédéric Croux/Photo12

Ökocímkék alkalmazása villanyizzókkal kapcsolatban

A villanyizzókkal kapcsolatos ökocímke-feltételek azt írják elő, hogy azok átlagos élettartama 10 000 óra legyen. Ennek egy villanyizzókkal kapcsolatos tenderben történő megjelentetése esetén a 10 000 óra lehet a minimális élettartamra vonatkozó műszaki előírás. Az elbírálási kritériumokban bónuszpontot lehet adni minden ezer óráért, ami ezt a 10 000 órát meghaladja.

3.3.2. Az ökocímkék használati módjával és a mögöttük lévő előírásoknak a beszerzési eljárás során történő alkalmazásával kapcsolatos jogi útmutatás

A 2004/17/EK és 2004/18/EK közbeszerzési irányelvek ⁽¹⁾ kifejezetten engedélyezik az ökocímkék alapjául szolgáló előírások alkalmazását teljesítményalapú vagy funkcionális környezetvédelmi követelmények meghatározásakor, feltéve, ha:

- az előírások megfelelőek arra, hogy a szerződésben szereplő termékek vagy szolgáltatások jellemzőit meghatározzák;
- a címke követelményei tudományos információkon alapulnak;
- az ökocímkék valamennyi szereplő – kormányzervek, fogyasztók, gyártók, terjesztők és környezetvédelmi szervezetek – részvételével kerülnek kialakításra;

⁽¹⁾ L. a 2004/18/EK irányelv 23. cikkét és a 2004/17/EK irányelv 35. cikkét.

- azok valamennyi érdekelt fél számára hozzáférhetőek.

Az ökocímkét viselő termékek feltehetően megfelelnek a műszaki előírásoknak. Az azonban nem megengedett, hogy olyan követelményt írjanak elő cégek számára, hogy rendelkezzenek egy bizonyos ökocímkével, vagy feleljenek meg (teljes mértékben) egy bizonyos ökocímke követelményeinek. Mindig el kell, hogy fogadjon más megfelelő bizonyítékot is, mint pl. egy elismert testület által kibocsátott teszteredményt vagy a gyártó által kiadott műszaki dokumentációt.

3.3.3. Ökocímkék kategóriái

Nyilvános, sok feltételt tartalmazó ökocímkék (Típus I ISO 14024)

Ezek a legáltalánosabb címkék a leggyakrabban használtak a zöld közbeszerzés során. Egy bizonyos számú megfelelési kritériumon alapulnak, amelyek a szóban forgó címke szempontjából szabványt teremtenek. Különböző kritériumgyűttesek vannak meghatározva minden egyes termékre vagy szolgáltatási csoportra vonatkozóan, amelyre a rendszer érvényes. E kritériumok határozzák meg azt a környezeti teljesítményt, amelynek a terméket jellemeznie kell, és meg is határozhatók olyan kritériumok, amelyek biztosítják, hogy a termék megfelel a használatra.

Néhány érdekes európai és nemzeti ökocímke

A legismertebb többkritériumú feltételrendszerek az európai címke (a virág – the flower ⁽²⁾), a skandináv címke (az északi hattyú – Nordic swan ⁽³⁾) és a nemzeti címkék (mint pl. a német kék angyal – Blue Angel ⁽⁴⁾). Valamennyi címke önkéntes alapon szerezhető meg, és az életcikluson alapul, a termék harmadik fél általi tanúsítását jelenti (tehát nem a gyártó maga ad tanúsítványt). Megfelelnek az áttekinthetőség magas szintű követelményeinek és a feltételek kialakításával kapcsolatos tudományos szigorznak, és nem diszkriminatívak.

⁽²⁾ További információ: http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/index_en.htm

⁽³⁾ További információ: <http://www.svanen.nu/Eng/default.asp>

⁽⁴⁾ További információ: http://www.blauer-engel.de/englisch/navigation/body_blauer_engel.htm

© Európai Községek

Az EU-ökocímke esetén valamennyi termék és szolgáltatási csoport kritériumai adott esetben lehetnek az EU ökocímke-weboldaláról ⁽¹⁾ a műszaki előírásokba vagy az odaítélési feltételekbe másoltak.

Azonban nem ez a helyzet valamennyi ökocímkevel. Néhány címke olyan kritériumokat tartalmaz, amelyek:

- a terméket előállító vagy a szolgáltatást nyújtó cég általános vezetési gyakorlatára vonatkoznak;
- etikai és más hasonló kérdésekkel foglalkoznak.

Ezek a kritériumok nem minősülnek a közbeszerzési irányelvekben megszabott műszaki előírásoknak, és nem használhatóak valamennyi, ezen irányelvek által szabályozott szerződés vonatkozásában. Ahhoz, hogy közbeszerzési kritériumként legyenek alkalmazhatóak, a szerződés tárgyával kell, hogy kapcsolatban legyenek.

Állami, egy tárgykörhöz kapcsolódó címkék

Az egy tárgykörhöz kapcsolódó címkék azok, amelyek egy bizonyos környezetvédelmi kérdéshez kapcsolódnak, mint pl. az energiafelhasználás vagy kibocsátási szint. Két különböző típusuk van:

⁽¹⁾ További információ: http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/index_en.htm

Az első típus egy vagy több, egy meghatározott kérdéshez, mint pl. az energiahatékonysághoz kapcsolódó megfelelési kritériumon alapul. Ha egy termék megfelel a kritériumoknak, használhatja a címkét. Az ilyen címke példája az EU-biocímke vagy az irodai berendezések „Energy Star” címkéje.

Az „Energy Star”-ral elért amerikai siker

1993-ban az Egyesült Államok szövetségi kormánya döntést hozott arról, hogy kizárólag az „Energy Star”-nak megfelelő információtechnikai berendezéseket szerez be. A szövetségi kormány a világ legnagyobb számítógép-vásárlója, és a becslések szerint e döntés jelentős szerepet játszott abban, hogy a piacon lévő információtechnikai berendezések jelentős része ezt követően elmozdult az „Energy Star” címkének való megfelelés irányában. A szövetségi államapparátus az „Energy Star”-nak való megfelelés felé való irányulásának környezeti hatását 1995 óta 200 milliárd kWh villamosáram-megtakarításra becsülik, ami 22 millió tonna CO₂-nak felel meg. ⁽²⁾

⁽²⁾ További információ: <http://www.energystar.gov/>

A címkék második típusa termékek, illetve szolgáltatások osztályozásán alapul a szóban forgó környezeti kérdéssel összefüggő teljesítményük szerint. A második típus példája az EU-energiacímke, amely a háztartási cikkek osztályozza azok energiahatékonysága szempontjából: az A* a leghatékonyabb és a G a legkevésbé hatékony eszköz jelzésére szolgál.

Az egy tárgykörhöz kapcsolódó címkék nagyon hasznosak lehetnek, ha lépésenkénti megközelítést alkalmaz a beszerzés zöld szemléletűvé tételében, mert fokozatos előrelépésre teremtenek lehetőséget. Az energiahatékonysági normák alkalmazása kiváló első lépés lenne egy szélesebb spektrumú zöld szemléletű beszerzési program felé. A különböző fokozatok lehetővé teszik azt, hogy eldöntse, mennyit kíván haladni.

Magánkibocsátású címkék

A fő, állami kibocsátású címkék mellett van számos, nem állami szervezet, ipari csoport vagy szereplők együttese által kibocsátott magáncímké is. Ilyenek pl. az erdészeti hitelesítési rendszerek (l. a 3.4.5. fejezetet), mint pl. az FSC (Forest Stewardship Council – Felelős Erdőgazdálkodás Tanácsa ⁽¹⁾) vagy a PEFC (Pan European Forest Certification – Páneurópai Erdőtanúsítás ⁽²⁾), a biocímkék, mint pl. az IFOAM rendszer (Biogazdálkodók Szövetsége) ⁽³⁾, illetve az olyan, többkritériumú rendszerek, mint a svéd „Bra miljöval” címké ⁽⁴⁾.

Azok hozzáférhetőségétől és azok alkalmazási módjától függően e címkerendszerek vagy

⁽¹⁾ További információ: <http://www.fsc.org/en/>

⁽²⁾ További információ: <http://www.pefc.org/internet/html/>

⁽³⁾ További információ: <http://www.ifoam.org>

⁽⁴⁾ További információ: <http://www.snf.se/bmv/english.cfm>

megfelelnek, vagy nem a fent kifejtett, megfelelő, közbeszerzéssel kapcsolatos környezetvédelmi címkékre vonatkozó irányelveknek.

3.4. Speciális anyagok beszerzése és termelési és feldolgozási folyamatok figyelembevétele

Az, hogy egy termék miből készül, illetve hogyan állították elő, jelentős részét képezi a termék környezeti hatásának. A 2004/17/EK és 2004/18/EK irányelvek értelmében az előállítási módokat egyértelműen figyelembe lehet venni a műszaki előírások meghatározásakor ⁽⁵⁾, de ez a korábbi irányelvek értelmében is lehetséges.

3.4.1. Speciális anyagok beszerzése

Szerződéskötő hatóságként jogában áll ragaszkodni ahhoz, hogy az Ön által beszerzett termék egy bizonyos anyagból készüljön, feltéve, ha betartja a Szerződésnek a diszkriminációmentességgel, valamint a termékek és szolgáltatások szabad áramlásával kapcsolatos alapelveit.

Feltüntetheti azt az anyagválasztékot, amelyet előnyben részesítene, vagy kikötheti másképpen, hogy az anyagok vagy vegyszerek egyike sem lehet káros a környezetre. A takarítási termékekkel kapcsolatos zöld szemléletű beszerzést általában úgy közelítik meg, hogy a szerződéskötő hatóság megad egy listát, amelyen a környezetre vagy az egészségre káros anyagok szerepelnek (objektív kockázatfelmérés alapján), és amelyeket nem szeretne, ha a termékben előfordulnának.

Anyagok, illetve a termék tartalmának meghatározása azt a jogot is magában foglalja, hogy egy minimális arányú újrafelhasznált tartalmat követeljen meg, amennyiben ez lehetséges.

⁽⁵⁾ A 2004/18/EK irányelv VI. melléklete és a 2004/17/EK irányelv XXI. melléklete.

Zöld közbeszerzéssel kapcsolatos kódok Göteborgban ⁽¹⁾ és Londonban ⁽²⁾

Válasszon olyan termékeket, amelyek a lehető legkevésbé károsítják a környezetet mind előállításuk, mind felhasználásuk során. A teljes folyamatot figyelembe kell venni, az előállítástól kezdve a felhasználáson keresztül a végső leselejtezésig.

- Válasszon olyan termékeket, amelyek nem károsak a vásárlók, illetve a felhasználók számára (figyelembe véve az alkalmazott munkakörülményeit).
- Válasszon biológiailag lebomló vagy újrafelhasználható termékeket.
- Válasszon olyan termékeket, amelyek nem használnak feleslegesen energiát, illetve természeti erőforrásokat sem előállításuk, sem használatuk során.

London polgármestere zöld közbeszerzési szabályzatot állított össze, amelyet mind a céges, mind az állami beszerzők aláírtak, és vállalták, hogy újrafelhasznált anyagokat tartalmazó termékeket vásárolnak, amikor ez lehetséges.

⁽¹⁾ További információ: <http://www3.iclei.org/egpis/egpc-056.html>

⁽²⁾ További információ: <http://www.lecf.org.uk/procurement/index.htm>

3.4.2. Feldolgozási és előállítási módok

Amint azt már korábban is említettük, mind a 2004/17/EK, 2004/18/EK, mind a korábbi irányelvek lehetővé teszik, hogy az előállítási módszerekkel kapcsolatos igényeket foglaljon bele a zöld közbeszerzés előírásaiba.

Azonban, mivel valamennyi műszaki előírásnak kapcsolódnia kell a szerződés tárgyához, csak azokat a követelményeket foglalhatja bele, amelyek a termék előállításával függenek össze, és hozzájárulnak annak sajátosságaihoz anélkül, hogy feltétlenül láthatóak volnának.

Kérhet pl. megújuló energiaforrásokból származó áramot (a további részleteket lásd a következő bekezdésben), bár a zöld szemlélet jegyében gyártott villamos áram fizikailag nem különbözik a hagyományos energiaforrásokból termelt energiától, és pontosan ugyanúgy működötteti a lámpákat. Azonban a végtermék jellege és értéke az alkalmazott eljárás és termelési mód miatt változott. Pl. egy megújuló forrás felhasználásával termelt villamos áram elvileg drágább lesz, de tisztább, mint a hagyományos forrás alkalmazásával előállított energia.

Mindezek következményeképpen valamennyi olyan előírást belevehet, amelyek a szerződés tárgyához kapcsolódnak. Viszont az is igaz, hogy nem köthet ki környezetvédelmi követelményeket olyan kérdések vonatkozásában, amelyek nem kapcsolódnak a szóban forgó termékhez.

Az elfogadhatatlan követelmény nyilvánvaló példája az, amikor bútort beszerzése kapcsán a beszerző ahhoz ragaszkodik, hogy a bútorgyártó újrahasznosított papírt használjon az irodájában.

© Európai Közöségek

3.4.3. A megújuló energia esete

A megújuló energiaforrásokból történő áram termelésének ösztönzésére vonatkozó 2001/77/EK irányelv meghatározza a megújuló energiaforrásokat, valamint a megújuló forrásokból termelt villamos energiát. ⁽¹⁾

Mivel a megújuló energiaforrásokból termelt áramot fizikailag nem lehet megkülönböztetni a hagyományos energiaforrásokból termelt áramtól, a bizonyítás módszere kulcsfontosságú abból a szempontból, hogy egy hatóság értékarányosan a legkedvezőbbet kapja (a környezeti értéket tartalmazóan). A 2001/77/EK irányelv azt kívánja meg a tagállamoktól, hogy a megújuló energiaforrásokból gyártott áram eredete garantálható legyen objektív, áttekinthető és nem diszkriminatív feltételek alapján legkésőbb 2003. október 27-ig. Ennek megfelelően a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a zöld villamos áram eredetével kapcsolatban bármikor, kérésre garanciát bocsássanak ki.

(1) L. a 2001/77/EK irányelv 2. cikkében szereplő meghatározásokat a következő pontokban: (a) „megújuló energiaforrások: a nem fosszilis megújuló energiaforrások (szél-, nap-, geotermikus, hullám-, árapály-, vízenergia, biomasza, hulladéklerakó helyeken és szennyvíztisztító telepeken keletkező gázok, biogázok energiája)”; (c) „megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia: a kizárólag megújuló energiaforrásokat hasznosító erőművek által előállított villamos energia, valamint a hagyományos energiaforrásokat is hasznosító vegyes erőművek által előállított villamos energia megújuló energiaforrásból előállított része...”

© Európai Közöségek

Brit és holland helyhatóságok megújulóenergia-beszerzése

2002 elején az egyesült királyságbeli Sheffield Hallam Egyetem úgy döntött, hogy energiaigényének 5%-át zöld szemléletnek megfelelően gyártott árammal elégíti ki, és az ezzel kapcsolatos szerződést egy zöld szemléletű energiatermelőnek ítélte. Energiaigénye 5%-ának beszerzése lehetővé tette az egyetem számára szénkibocsátása 1,5% helyett 2%-kal történő csökkentését. További hatékonysági intézkedések ezt a számértéket 3%-ra emelik, ami az egyetem éves célja. ⁽²⁾

A hollandiai Délkelet-Brabant majdnem valamennyi községének és utcájának világítása zöld szemlélet szerint gyártott árammal történik. 2002 márciusában az Eindhoveni Együttműködési Régió 21 városi helyhatósága írt alá szerződést egy szállítóval zöld szemléletű elektromos áram beszerzésére vonatkozólag, fogyasztásuk 75%-át kitevő mértékben, ami mintegy 29 millió kWh-t jelent. A helyhatóságok azért szövetkeztek, hogy a szolgáltatónál jobb árat érjenek el. A környezetvédelmi eredmény mellett az így megkötött szerződés 620 000 € megtakarítást jelent a korábbi szerződésekhez képest.

(2) További információ: <http://www3.iclei.org/egpis/egpc-059.html>

© Photo Disc

3.4.4. Biomezőgazdaságból származó élelmiszer

A bioélelmiszerek gyártása speciális eljárás.

Ahhoz, hogy egy termék az EU-ban „bio-” minősítéssel kerüljön piacra, teljesítenie kell bizonyos követelményeket, és azokat egy elismert szervnek hitelesítenie kell. E követelmények a mezőgazdasági termékek ökológiai termeléséről szóló 2092/91/EGK tanácsi rendeletben vannak lefektetve. ⁽¹⁾

Szerződéskötő hatóság minőségében Ön műszaki előírásait még szigorúbbakká teheti, mint a 2092/91/EGK tanácsi rendeletben feltüntetettek. Előírható, hogy egy menza működtetésével kapcsolatos szolgáltatási szerződés térjen ki arra, hogy bizonyos mennyiségű bioélelmiszert is árusítani kell, illetve, hogy bizonyos élelmiszer-alapanyagok biotermelésben előállítottak legyenek.

Végül pedig nyilvánvalóan lehetséges az, hogy a hatóságok csökkentsék a környezeti hatást szezonális beszerzés révén, tehát azzal, hogy a közétkeztetésükben csak azokat a zöldség- és gyümölcsfajtákat nyújtják, amelyeknek azon a környéken abban az időben szezonjuk van.

⁽¹⁾ A mezőgazdasági termékek ökológiai termeléséről, valamint a mezőgazdasági termékeken és élelmiszereken erre utaló jelölésekről szóló, 1991. június 24-i 2092/91/EGK tanácsi rendelet (HL L 198., 1991.7.22.).

Olaszországi iskolai menzák bioélelmiszerei és kórházi étkeztetés Bécsben

Több mint 300 példa található biojellegű iskolai étkeztetési szolgáltatásra Olaszország-szerte – ezek közül néhány bio-gyümölcsöt és -zöldséget használ, míg mások 80, 90 vagy 100%-ban bioalapanyagokból készült, teljes értékű élelmiszereket kínálnak. Az észak-itáliai Ferrara városa strukturált megközelítést alkalmaz a bioélelmészésre való áttérés tekintetében. 1994-ben kezdtek egy megvalósíthatósági tanulmány elkészítésére szóló megbízás kiadásával, azután pedig összeállítottak egy listát azokról az élelmiszerekről, amelyek felhasználhatóak lennének anélkül, hogy a költségeket jelentős mértékben növelnék. 2003-ban a közétkeztetésben kínált élelmiszerek 50%-a biotermelésben előállított volt, ez az arány a bölcsődék esetében 80% volt. ⁽²⁾

Hasonló megközelítést alkalmaztak Bécsben azokra az élelmiszerekre történő összpontosítással, amelyek biogazdaságokból könnyen elérhetőek ellátási gondok nélkül. Ezek tartalmazzak gabonát, tejtermékeket, gyümölcsöket, zöldségeket (idény szerint), valamint húst. Bioélelmiszereket kínálnak kórházakban, idősek otthonában, iskolákban és óvodákban. Az bioélelmiszerek aránya függ az intézmény fajtájától: pl. az óvodák esetében ez 30%, de az aránynak az 50%-ra történő emelését tervezik a következő két évben. ⁽³⁾

⁽²⁾ További információ: <http://www.comune.fe.it>

⁽³⁾ További információ: <http://www.wien.gv.at/ma22/oekokauf/>

3.4.5. A fenntartható és jogszerű módon vágott faanyag

A faanyagra ⁽⁴⁾, főképpen pedig az esőerdőkből és más régi erdőkből származó fára meglehetősen sok köz-, illetve médiafigyelem hárult az utóbbi időben.

⁽⁴⁾ A faanyag jelenthet rönkfát, vágott fát, fa szerkezeti elemeket és fabútorokat.

A „fenntartható” és „jogszerűen kitermelt” faanyag komplex fogalmak, és azokat nehéz meghatározni. Általánosan elfogadott, hogy a fenntartható erdőgazdálkodás többek között a biodiverzitás fenntartására, a termelékenységre és életképességre történő odafigyelést jelenti az olyan szociális aspektusok figyelembevételével együtt, mint pl. a dolgozók érdekei, illetve az őslakosság és az erdőtől függő emberek érdekei. A „fenntartható” és „jogszerűen kitermelt” jelzők szociális, környezetvédelmi és gazdasági feltételekre utalnak.

Az EU fatereskedelmének többsége olyan országokkal zajlik, amelyek hatékonyan juttatják érvényre az erdőgazdálkodással kapcsolatos jogszabályokat, azonban az illegális fakitermelés egyes országokban és régiókban, amelyekből az EU erdészeti termékeket importál, komoly probléma. Ez ahhoz vezetett, hogy az országok és nemzetközi szervezetek erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy különféle akciókon keresztül, többek között közbeszerzés révén birkózzanak meg a nem fenntartható és illegális fakitermelés problémájával. Valójában, mivel a hatóságok fontos fogyasztói a faipari termékeknek, főként, mint építőipari alapanyag, illetve mint bútor, jelentős hatást tudnának gyakorolni az illegálisan vágott fa iránti kereslet csökkentésére.

Műszaki előírások meghatározásakor előírhat környezetvédelmi követelményeket a beszerzendő faanyag vonatkozásában. A különféle kormányok, szakma által szponzorált testületek és szervezetek részletes normákat és hitelesítési rendszereket hoztak létre olyan műszaki előírásokkal, amelyek a fenntartható erdőgazdálkodás ösztönzését hivatottak szolgálni.

Ezen erdőtanúsítási rendszerek, mint pl. a Felelős Erdőgazdálkodás Tanácsa (FSC) vagy az Erdőtanúsítási Rendszerek Regisztrációs Programja (PEFC) tartalmazzák a faanyag kitermelésével kapcsolatos, környezetvédelmi fenntarthatósággal összefüggő kritériumokat. Ezek a feltételek alkalmazhatóak a műszaki előírásokban annak pontos meghatározása céljából, hogy mit jelent környezetvédelmi szempontból a fenntartható faanyag, azonban a nélkül a követelmény nélkül, hogy egy meghatározott erdőtanúsítási rendszernek eleget kellene tenni.

© Európai Közöségi

A faanyagvásárlással kapcsolatos hasznos műszaki előírások

Pl. a következő feltételek alkalmazhatóak egy olyan szerződés műszaki előírásaiban, amely környezetvédelmi szempontból fenntarthatónak minősül:

- annak biztosítása, hogy a faanyag kitermelése nem haladja meg azt az értéket, ami folyamatosan pótolható;
- a rovar kártevők elleni környezetbarát, nem vegyi módszerek alkalmazása és a vegyszeres rovarölők használatának elkerülése.

Csakúgy, mint bármely más esetben, csupán olyan előírásokat alkalmazhat, amelyek a szerződés tárgyához kapcsolódnak. Így nem alkalmazhatóak előírások pl. egy rendszerről az erdőtől függő emberek védelmében.

Azokban beszerző hatóságként az ajánlati felhívásban vagy a pályázati dokumentációban jelezheti, hogy erdőtanúsítási rendszert elfogadnak e követelmények teljesülése igazolásának lehetséges módjaként. Természetesen ezzel egyenértékű igazolásokat is el kell, hogy fogadjon.

Mivel az ilyen erdőtanúsítási rendszerek gyakran tartalmazzák a faanyag kitermelésének jogszerűségével kapcsolatosan olyan egyéb követelményeket is, amelyek nem kapcsolódnak a szóban forgó tenderhez, az ilyen rendszerek ösztönzése közvetett módon növeli a jogszerű fakitermelés esélyeit.

4. fejezet

Beszállítók, szolgáltatók vagy ajánlattevők kiválasztása

Összegzés

- Lehetséges az olyan cégek kizárása, akik megszegték a környezetvédelmi jogszabályok előírásait, amennyiben ez szakmai hitelüket megkérdőjelezi.
- A műszaki feltételekkel kapcsolatos kiritériumok értelmében egy cég múltban szerzett tapasztalata és személyzetének szakképzettsége jó lehetőséget nyújt környezetvédelmi megfontolások alkalmazására.
- Annak ellenőrzése érdekében, hogy az ajánlattevők teljesíteni tudják-e a szerződés által megszabott környezetvédelmi előírásokat, a szerződéskötő hatóságok felkérhetik őket az ezzel összefüggő műszaki kapacitásuk bemutatására.
- Az olyan környezetgazdálkodási rendszerek, mint pl. az EMAS – közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer – (nem kizárólagos) bizonyítékul szolgálhatnak e kapacitás meglétének igazolására.
- Olyan feltételek megszabása, amelyek arra vonatkoznak, hogy meg kell felelni valamely környezetgazdálkodási rendszer követelményeinek, nem megengedett.

4.1. Bevezetés

A kiválasztási kritériumok egy cégnek a pályázott szerződés teljesítésével kapcsolatos képessége ellenőrzésére összpontosítanak. Ebben a fejezetben azt mutatjuk be, hogyan használhatóak fel a közbeszerzési irányelvek értelmében rendelkezésre álló lehetőségek környezetbarát feltételek alkalmazására a kiválasztási szakaszban. Sorra vesszük a kiválasztási feltételek különböző kategóriáit, azaz a kizárási feltételeket, a pénzügyi és technikai kapacitással kapcsolatos feltételeket. Különös figyelmet fordítunk arra, hogy az ajánlattevők hogyan tudják alkalmazni az EMAS-t.

4.2. Kizárási feltételek

A kizárási feltételek olyan körülményekre vonatkoznak, amelyek fennállása esetén egy cég olyan helyzetbe kerülhet, hogy a szerződéskötő hatóságok nem kívánják velük semmilyen üzleti kapcsolatba lépni. ⁽¹⁾

Azon esetek, amelyekben egy szerződéskötő hatóság kizárhat egy ajánlattevőt a pályázati eljárásból, részletesen fel vannak sorolva a közbeszerzési irányelvekben. Néhány különlegesen súlyos bűnügyi esetben még kötelező is lehet az ajánlattevők kizárása. ⁽²⁾

Egy cég szakmai hitelét illetően a kizárási feltételek közül két rendelkezés használható arra, hogy figyelembe vegye a cégek viselkedésének a környezet hátrányára gyakorolt hatását, nevezetesen, ha a gazdasági szereplőt jogerősen olyan jogalapon elítélték, amely a szakmai hitelét megkérdőjelezi, illetve ha súlyos szakmai köteleltségében találták bűnösnek. ⁽³⁾

⁽¹⁾ Pl. ha a cég:
– csődeljárás vagy felszámolási eljárás alatt áll,
– súlyos szakmai köteleltségében találtatott vétkesnek,
– nem tett eleget adó és társadalombiztosítási járulék fizetésével kapcsolatos kötelezettségeinek.

⁽²⁾ L. a 2004/17/EK irányelv 54. és a 2004/18/EK irányelv 45. cikkét.

⁽³⁾ A 2004/18/EK irányelv 45. cikke és a 2004/17/EK irányelv 53. és 54. cikke.

© Európa Közösségek

Ennélfogva a 2004/17/EK és 2004/18/EK közbeszerzési irányelvek értelmében, ha a nemzeti jogszabályok tartalmazznak ilyen irányú rendelkezéseket, a környezetvédelmi jogszabályoknak való meg nem felelés esete, amellyel kapcsolatban jogerős vagy más hasonló hatályú döntés született, az az érintett gazdasági szereplő szakmai hitelét megkérdőjelező vagy súlyos szakmai kötelességszegésnek minősülhet, és ilyen módon magával vonja a szóban forgó félnek a pályázati eljárásból történő kizárását.

Kizárás a pályázati eljárásokból a környezetvédelmi jogszabályok ismételt megszegéséből adódóan

Például a 2004/17/EK és 2004/18/EK közbeszerzési irányelvek alapján egy olyan hulladékkezelő cég, amely többször, ismételten megszegte a közigazgatási jog környezetvédelmi rendelkezéseit, ami különféle hatósági bírságokhoz vezetett, kizárható súlyos szakmai kötelességszegésre hivatkozva.

4.3. Technikai felkészültség

4.3.1. Környezetvédelmi technikai felkészültséggel kapcsolatos kritériumok általánosságban

A közbeszerzési irányelvek részletesen felsorolják azon kiválasztási feltételeket, amelyeket a

szervődéskötő hatóság az előírások között szerepeltethet az ajánlattevők a pályázatott szerződés kivitelezésére való technikai alkalmasságának ellenőrzése céljából. ⁽¹⁾

Az olyan szerződések körébe, amelyeknek esetén a környezetvédelmi szempontú technikai kompetencia különös jelentőséggel bírhat, a hulladékkezelésre vonatkozó, építési beruházásra irányuló, épület-karbantartási vagy -felújítási, illetve szállítási szolgáltatással kapcsolatos szerződések is beletartoznak.

A környezetvédelmi technikai kompetencia tartalmazhatja a hulladékkezelés minimalizálására, a szennyező anyagok környezetbe jutásának elkerülésére, az üzemanyagköltségek csökkentésére, illetve a természetes élőhelyek megbolygatásának minimalizálására való technikai alkalmasságot. Gyakorlati oldalról megközelítve olyan kérdésekről van szó, mint:

- Az ajánlattevő cég alkalmaz-e olyan technikai személyzetet, akik a szerződés környezetvédelmi kérdéseinek kezeléséhez a megkívánt tudással és tapasztalattal rendelkeznek, illetve igénybe tudja-e venni ilyen személyek szaktudását?
- Az ajánlattevő cég rendelkezik-e saját tulajdonú, a környezetvédelmi célok elérését lehetővé tevő technikai berendezésekkel, illetve van-e hozzáférése ilyen eszközökhöz?

⁽¹⁾ 2004/18/EK irányelv 48. cikke és a 2004/17/EK irányelv 53. és 54. cikke.

© Európa Közösségek

- Rendelkezik-e az ajánlattevő olyan kutatási és technikai létesítményekkel, amelyek a környezetvédelmi szempontok érvényesítéséhez szükségesek?

A technikai kapacitással kapcsolatos kritériumok között a környezetvédelmi kritériumok integrálásának hasznos eszköze a **teljesített szerződések adatai**. Amikor a pályázatban szereplő szerződés „zöld”, ezt a kritériumot használhatja fel az ilyen szerződések teljesítése terén szerzett múltbeli tapasztalat iránti érdeklődés céljából. Ennek során feltétlenül egyértelműen kell meghatározni, milyen információ számít relevánsnak, és milyen bizonyítékokat kell benyújtani.

Az építési vállalkozások környezetbarát jellegéről történő megbizonyosodás

Például, ha egy szerződéskötő hatóság biztosítani kívánja, hogy egy középület környezetvédelmi teljesítmény szempontjából szigorú normák szerint épüljön, érdemes a pályázó építészeket felkérni, hogy szolgáltatassanak bizonyítékot azzal kapcsolatban, hogy terveztek már korábban kiváló környezetvédelmi minőségű épületeket.

Ennek megfelelően, ha egy helyhatósági hatáskörbe tartozó létesítményt környezetvédelmi szempontból kényes területen kell felépíteni, a szerződéskötő hatóságnak bizonyítékot lehet kérnie arra vonatkozóan, hogy az ajánlattevő rendelkezik ilyen feltételek mellett történő projektvezetés terén szerzett tapasztalattal.

Egyéb esetekben a környezetvédelmi szempont az **általános és szakképesítés** kritériumnál érvényesíthető. E minőségek különösen fontosak az olyan szerződések esetén, amelyek a környezetvédelmi célkitűzéseiket csak a személyzet megfelelő képzése által érhetik el.

Az asbeszteltávolítók szakmai hozzáértéséről történő meggyőződés

Az asbesztszigetelés Európa-szerte még mindig számos épületben megtalálható. Amikor ezeken az épületeken karbantartási munkákat végeznek, fontos, hogy az asbeszt eltávolítását képesített vállalkozók végezzék. A hozzáértés igazolására egyes tagállamok engedélyezési rendszereket működtetnek az ilyen feladatok végzésére specializálódott ajánlattevők kiválasztására. Annak feltüntetése a kiválasztási feltételek között, hogy az ajánlattevők rendelkezzenek megfelelő, az erre hivatott hatóság által kiadott engedély által tanúsított tapasztalattal az ilyen feladatok elvégzésére vonatkozóan, vagy egy ezzel egyenértékű, a technikai alkalmasságra vonatkozó igazolással, fontos annak érdekében, hogy minimumra csökkenthető legyen az ilyen munka elvégzésével kapcsolatos egészségügyi, biztonsági és környezetvédelmi kockázat.

4.3.2. Környezetgazdálkodási rendszerek

Bármely szervezet (kormányok vagy cégek), amely környezetgazdálkodási teljesítménye általános szintjét növelni kívánja, dönthet környezetgazdálkodási rendszer bevezetéséről.

Két fő környezetgazdálkodási rendszer van használatban az EU-ban. Ezek az EMAS ⁽¹⁾, a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer (Eco-Management and Audit Scheme) és az Európai/Nemzetközi Környezetgazdálkodási Rendszerek Szabványa (EN/ISO 14001 ⁽²⁾). Az EMAS rendszer az olyan szervezetek számára áll nyitva, amelyek az EU-ban, illetve az Európai Gazdasági Térségben szervezeti egységgel rendelkeznek, míg az ISO-rendszer a világ valamennyi szervezete számára nyitott. Mintegy 13 500 ISO 14001 által minősített és kb. 4000 EMAS által bejegyzett szervezeti egység és szervezet van Európában.

A környezetgazdálkodási rendszerek szervezethez kötött eszközök, amelyek célja, hogy az elkötelezett szervezet általános környezetgazdálkodási teljesítményét növeljék. Lehetővé teszik, hogy a szervezetek világos képet kapjanak környezetvédelmi hatásukkal kapcsolatban, segítik őket abban, hogy ezek közül a lényeges hatásokra koncentráljanak, illetve abban, hogy jól kezeljék azokat a környezetvédelmi teljesítményük folyamatos fejlesztésével. Fontos fejlesztési terület lehet a természeti erőforrások (pl. víz és energia) felhasználása; az alkalmazottak képzése és tájékoztatása; a környezetbarát termelési eljárások alkalmazása; irodai kellékek zöld szemléletű beszerzése; zöld szemlélet szerint gyártott termékek előállítása stb.

⁽¹⁾ A szervezeteknek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételének lehetőségéről szóló 2001. március 19-i 761/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet.

⁽²⁾ Az európai környezetgazdálkodási rendszerekkel kapcsolatos EN/ISO 14001:1996 európai/nemzetközi szabvány.

© Európai Bizottság

4.3.3. A környezetgazdálkodási rendszerek alkalmazása a közbeszerzésben

A 2004/17/EK és a 2004/18/EK közbeszerzési irányelvek lehetővé teszik a szerződéskötő hatóságok számára, hogy „indokolt esetben” felkérjék az ajánlattevőket, hogy igazolják a szerződés által előírt **technikai alkalmasságukat az építési beruházásra, illetve szolgáltatásra** irányuló közbeszerzési szerződésekkel összefüggő meghatározott környezetvédelmi vezetési intézkedések megtételére. ⁽³⁾

„Indokolt eset” alatt az olyan szerződések értendők, amelyek teljesítése veszélyeztetheti a környezetet, ezért teljesítésük során környezetvédelmi intézkedések meghozatala tanácsos. Természetesen ezek az intézkedések közvetlenül kapcsolódnak a szerződés teljesítéséhez.

⁽³⁾ Az építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló 2004/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 48. cikke (2) f) bekezdése értelmében „építési beruházásra és szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződéseknel, és csak indokolt esetben, azon környezetvédelmi vezetési intézkedések megjelölése, amelyeket a gazdasági szereplő a szerződés teljesítése során alkalmazni tud”, használható a szerződéskötő hatóság által kiválasztási feltételként.

© Európai Községek

Híd építése védett területen

Az ilyen speciális környezetvédelmi vezetési intézkedések példája egy híd védett területen történő építésére vonatkozó szerződés, amely ebből következően az adott területen a híd építése idején a fauna és flóra védelmére vonatkozó speciális vezetési intézkedések meghozatalát teszi szükségessé.

Nem megengedhető olyan kiválasztási feltételeknek való megfelelést előírni, amelyek a teljesítendő szerződéssel nem állnak összefüggésben. Ebből következően a vezetési intézkedéseket nem kell alkalmazni a szerződésre történő ajánlattételkor, és nem szükséges azoknak a szerződés lejártát követő további érvényben tartása, mert az a szerződés szempontjából nem releváns.

A 2004/17/EK és a 2004/18/EK irányelvek kimondottan elismerik, hogy az EMAS-tanúsítványok (amennyiben relevánsak) alkalmasak a cégeknek ezen környezetvédelmi vezetési intézkedések teljesítésére való technikai alkalmasságának bizonyítására. Természetesen a szerződéskötő hatóságoknak el kell ismerniük ennek megfelelő tanúsítványokat is, amelyeket olyan szervek állítanak ki, amelyek megfelelnek a közösségi jognak vagy a releváns, a tanúsítással kapcsolatos európai, illetve nemzetközi környezetgazdálkodási normáknak. El kell, hogy fogadjanak minden egyéb, e technikai alkalmasságra vonatkozó bizonyítékot is.

Ez azt jelenti, hogy a szerződéskötő hatóságok nem írhatják elő a cégeknek, hogy rendelkezzenek EMAS-tanúsítással, illetve azt, hogy teljes mértékben megfeleljenek az EMAS követelményeinek.

Végül megjegyzendő, hogy az EMAS-regisztráció alkalmazása nem korlátozódik cégeknek a környezetvédelmi vezetési intézkedések teljesítésére vonatkozó technikai alkalmasságának bizonyítására. Ha a szerződéskötő hatóság más környezetvédelmi kiválasztási feltételeket szab meg a 4.3.1. pontban említettek szerint (pl. technikai berendezésekkel vagy a személyzet képzésével kapcsolatos feltételeket), az EMAS-regisztráció is egy tanúsítási módként szolgálhat, amennyiben releváns információt tartalmaz a speciális követelmények vonatkozásában.

5. fejezet

A szerződés odaítélése

Összegzés

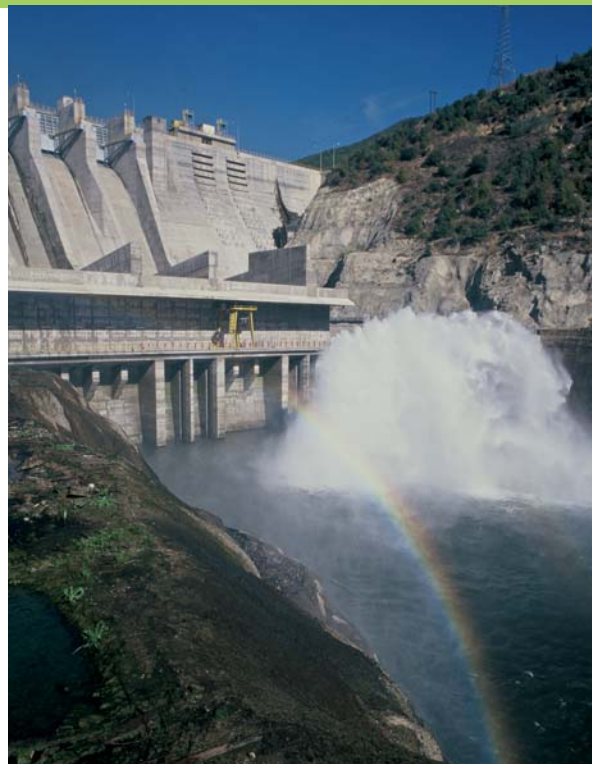
- Lehetséges környezetvédelmi elbírálási feltételeket alkalmazni, feltéve, ha azok:
 - a szerződés tárgyához kapcsolódnak,
 - nem ruházzák fel korlátlan szabadsággal a szerződéskötő hatóságot,
 - egyértelműen fel vannak tüntetve az ajánlati felhívásban és a pályázati dokumentációban,
 - megfelelnek az EU-jogszabályok alapelveinek.
- „Életciklusköltség”-megközelítés alkalmazása felfedi egy szerződés valós költségét. E megközelítés alkalmazása az elbírálási szempontok megállapításakor növeli a környezetvédelmi teljesítményt, és javítja a pénzügyi helyzetet.
- A tulajdonba vétellel összefüggő költségekkel és a minimalizált életciklusköltségekkel kapcsolatos feltételeket széles körben alkalmazzák számos magán és állami közbeszerzési testület körében. Ennek következményeként minimalizált életciklusköltség-elemzés és iránymutatás áll rendelkezésre segítségként a pályázati és szerződéskötési eljárások előírásainak kialakításához. (1)

5.1. Szerződés odaítélésével kapcsolatos általános szabályok

5.1.1. Odaítélési feltételek

A szerződés odaítélése a közbeszerzési eljárás utolsó szakasza. Ebben a szakaszban a szerződéskötő hatóság értékeli a pályázatok (ajánlatok) minőségét, és összehasonlítja az árakat.

(1) Néha különbségtétel történik a „teljes életciklusköltség” (vagy a „tulajdonlás teljes költsége”) és az „életciklusköltség” között. Ez utóbbi valamelyest szűkebb fogalom, amely nem mindig tartalmaz olyan költségeket, mint pl. a hulladékeltávolítási, illetve elhasználódással kapcsolatos („end of life”) költségek. A szerződéskötő hatóságtól függ annak esetenkénti eldöntése, hogy a legmegfelelőbb koncepciót alkalmazzák (pl. a rendelkezésre álló információ alapján).

© Európai Közöségi

Az ajánlatok minőségének értékelésekor annak eldöntésére, hogy mely ajánlat a legjobb, előre megszabott odaítélési feltételeket alkalmaz, amelyeket előzetesen közzétettek. A közbeszerzési irányelvek értelmében két lehetősége van: vagy kizárólag a legalacsonyabb ár alapján hasonlítja össze az ajánlatokat, vagy dönthet úgy, hogy a szerződést a „gazdaságilag legelőnyösebb ajánlatnak” ítélik oda, amely azt jelenti, hogy az áron kívül más odaítélési feltételeket is figyelembe vesznek.

Mivel a „gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat” feltétele mindig két vagy több alkritériumot is tartalmaz, ezek között lehetnek környezetvédelmi feltételek. Az irányelvek többek között a következő példákat sorolják fel arra, hogy a szerződéskötő hatóságok milyen tényezők alapján határozhatják meg a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlatot: a minőséget, árat, műszaki megfelelőséget, esztétikai és funkcionális jellemzőket, környezetvédelmi jellemzőket, üzemeltetési költségeket, költséghatékonyságot, ügyfélszolgálatot és technikai segítségnyújtást, a szállítás időpontját és időtartamát és a teljesítés idejét.

Mivel a legjobb ajánlatot különféle alkritériumok alapján határozzák meg, különféle technikákat alkalmazhat a különböző alkritériumok

© Európai Közöség

összehasonlítására és súlyozására. Ezen technikák lehetnek mátrix-összehasonlítások, relatív súlyozások és előny/hátrány (bonus/malus) rendszerek. A szerződéskötő hatóságok feladata a szerződés odaítélésével kapcsolatos kritériumok, valamint az egyes kritériumokhoz tartozó relatív súlyozás meghatározása, illetve közzététele a pályázók számára olyan időpontban, hogy a pályázat elkészítésekor figyelembe lehessen azokat venni. A különféle kritériumokat, amelyek alapján kiválasztásra kerül a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat, olyan módon kell megfogalmazni, hogy:

- kapcsolódjanak a megszerzendő szerződés tárgyához (amint az a technikai előírásokban meghatározott);
- tegyék lehetővé az ajánlatok gazdasági és minőségi feltételek alapján egységben történő értékelését annak érdekében, hogy az értékarányosan legkedvezőbb ajánlat legyen meghatározható. ⁽¹⁾

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy nem szükséges, hogy minden egyes odaítélési feltétel gazdasági előnyt jelentsen a szerződéskötő hatóság számára, hanem az odaítélési kritériumoknak együttesen lehetővé kell tenniük az értékarányosan legkedvezőbb ajánlat meghatározását.

5.1.2. Az odaítélési feltételek és a technikai előírások összekapcsolása

Lehetséges kapcsolatot teremteni a technikai előírások követelményei és az odaítélési feltételek között. A technikai előírások megadják a teljesítménynek azt a szintjét, aminek meg kell felelni. Azonban szerződéskötő hatósággént dönthet úgy, hogy bármely termék/szolgáltatás/építési beruházás, amely a minimumszintnél magasabb színvonalú, kaphat pluszpontokat, amelyeket az odaítélési szakaszban lehet kiosztani. Így lehetséges a technikai előírások odaítélési feltételekké történő átfogalmazása.

⁽¹⁾ L. a 2004/18/EK irányelv 46. preambulumbekendését és a 2004/18/EK irányelv 55. preambulumbekendését.

Takarítóberendezésnek energiahatékonyságra való tekintettel történő pozitív értékelése

A szerződéskötő hatóság a technikai előírásokban meghatározta, hogy a takarítóberendezések nem használhatnak 3 kWh elektromos áramnál többet. A szerződéskötő hatóság díjazhatja a legjobb teljesítménnyel rendelkező berendezést azáltal, hogy a pályázatok értékelésekor kiköti az odaítélési feltételekben, hogy az olyan berendezések pluszpontokat kapnak, amelyek a minimális mennyiségnél kevesebb kWh elektromos áramot használnak.

5.2. Az odaítélési feltételek alkalmazása

5.2.1. Általános irányelvek

A 2004/17/EK és 2004/18/EK közbeszerzési irányelvek kifejezetten engedélyezik, hogy az odaítélési feltételek között környezetvédelmi megfontolások szerepeljenek. Ezek a jogszabályok az Európai Bíróság precedensjogán alapulnak. A környezetvédelmi odaítélési feltételekkel kapcsolatos alapszabályt a C-513/99 eset kapcsán fektették le (Concordia Bus). ⁽¹⁾

⁽¹⁾ A Bíróság ítélete a C-513/99 esetben.

A Concordia Bus esete

1997-ben a finnországi Helsinki önkormányzata úgy döntött, hogy buszközlekedési szolgáltatásait megpályáztatják. Olyan odaítélési feltételeket alkalmaztak, mint pl. a teljes ár, a buszflotta minősége és az üzemeltetési minőség.

Az odaítélési feltételek egyike értelmében a társaságok pluszpontokra tehetek szert, ha bizonyos kibocsátási és zajszinteket betartottak. Ezen pluszpontok alapján a szerződést a HKL-nek ítélték, ami a városi közlekedési társaság.

A Concordia Bus, a versenytárs, aki nem kapta meg a szerződést, megtámadta ezt a döntést azzal érvelve, hogy a kibocsátási és zajszinteket nem lehetett odaítélési feltételként alkalmazni, mert azok nem eredményeztek gazdasági előnyt a szerződéskötő hatóság számára.

© Európai Közösségek

Az ebben az esetben született bírósági döntésből, valamint a 2004/17/EK és 2004/18/EK irányelvekből, amelyek kifejezetten hivatkoznak erre a döntésre első preambulumbekzdésükben, következik, hogy valamennyi odaítélési kritériumnak négy feltételnek kell megfelelnie.

1. Az odaítélési feltételeknek kapcsolódniuk kell a szerződés tárgyához

Ennek a fontossága alapvető. Ez az, ami biztosítja, hogy az odaítélési feltételek kapcsolódjanak a szerződéskötő hatóságnak a szerződés tárgyában meghatározott szükségleteihez.

Kapcsolat megléte a Concordia Bus-esettel

A Concordia Bus esetében a Bíróság úgy tekintette, hogy az odaítélési feltételek, amelyek a nitrogén-oxid-kibocsátásra és a buszok zajszintjére vonatkoztak, megfeleltek annak a követelménynek, miszerint kapcsolódniuk kell a szerződés tárgyához.

Egy másik ítéletben, a „Wienstrom-esetben” ⁽²⁾ a Bíróság további információval szolgált azzal kapcsolatban, hogy hogyan értelmezhető a szerződés tárgyához való kapcsolódás.

⁽²⁾ A Bíróság ítélete a C-448/01 esetben.

Kapcsolat hiánya a Wienstrom-esetben

Ebben az esetben a Bíróság úgy döntött, hogy egy energiaellátással kapcsolatos tenderben egy olyan kritériumot, amely kizárólag a szerződés-kötő hatóság várható fogyasztásán felüli elektromosáram-mennyiség megújuló energiákból történő előállításával kapcsolatos (ami a szerződés tárgyát képezte), nem lehetett a szerződés tárgyához kapcsolódónak tekinteni. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Megjegyzendő azonban, hogy a Bíróság ezzel egy időben elismerte egy olyan odaítélési feltétel lehetőségét, amely a megújuló energiaforrásokból származó energia mennyiségével kapcsolatos (mint a szerződés-kötő hatóság számára szállított villamosáram-mennyiség része). Továbbá azt is megállapította, hogy a 45%-os súlyozás, amelyet ehhez a feltételhez rendeltek, nem gátolja meg a szerződés-kötő hatóságot abban, hogy elvégezze az odaítélési feltételek szükséges szintetikus értékelését a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat kiválasztása érdekében.

2. Az odaítélési kritériumoknak speciálisnak és objektíven számszerűsíthetőeknek kell lenniük

A Bíróság döntése korábbi döntéseire alapozottan az volt, hogy az odaítélési feltételek sohasem ruházhatnak korlátlan szabadságot a szerződés-kötő hatóságokra. Szükséges e választási szabadság korlátozása speciális, mérhető, termékfüggő kritériumok megállapítása, vagy, amint azt a Bíróság megfogalmazta, „adekvátan speciális és objektív módon számszerűsíthető” kritériumok révén.

A kritériumok speciális és mérhető volta a Concordia Bus esetében

A Concordia Bus esetében az ajánlatok értékelését megelőzően Helsinki önkormányzata kialakított és közzétett egy rendszert, amely értelmében a zaj- és kibocsátási szintekkel kapcsolatban egyes szintek vonatkozásában pluszpontok adásáról döntött. ⁽²⁾ E rendszert a Bíróság megfelelő mértékben speciálisnak és mérhetőnek találta.

⁽²⁾ Ebben az esetben pluszpontokat adtak többek között „4 g/kWh alatti nitrogén-oxid-kibocsátással működő buszoknak (buszonként + 2,5 pont) vagy 2 g/kWh alatti kibocsátás esetén (+ 3,5 pont buszonként) és 77 dB alatti zajszint esetén (buszonként + 1 pont)”.

A Bíróság a Wienstrom-esetben további tisztázó információval szolgált.

Az elbírálási feltételek világos és objektív volta a Wienstrom-esetben

A Wienstrom-esetben a Bíróság úgy találta, hogy annak érdekében, hogy a jelentkezőknek egyenlő esélyeket biztosítsunk pályázati feltételeik megfogalmazásakor, a szerződés-kötő hatóságnak az odaítélési feltételeket olyan módon kell megfogalmaznia, hogy „valamennyi megfelelően jól tájékozott, gondos ajánlattevő azokat ugyanolyan módon értelmezze”. ⁽³⁾ Az odaítélési feltételek szükséges érthetősége és mérhetősége másik eleme a Bíróság megfogalmazásában az volt, hogy a szerződés-kötő hatóság csak olyan feltételeket szabhat, amelyek révén az ajánlattevők által biztosított információk ellenőrizhetőek.

⁽³⁾ Ebben az esetben a szerződés-kötő hatóság nem határozott meg olyan speciális szállítási időszakot, amelynek során az ajánlattevőknek meg kell nevezniük azt a mennyiséget, amelynek szállítására képesek.

3. Az elbírálási feltételeknek korábban meghirdetetteknek kell lenniük

Valamennyi közbeszerzési irányelv értelmében az ajánlati felhívások meg kell, hogy említsék, hogy a szerződés-kötő hatóság a szerződést a „legalacsonyabb ár” vagy „a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat” kritériuma szerint fogja odaítélni. Az utóbbi esetben a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat meghatározására alkalmazott kritériumokat fel kell tüntetni a felhívásban, de legalább a pályázati dokumentációban.

4. Az odaítélési feltételek a közösségi jogszabályok tiszteletben tartásával kell, hogy készüljenek

Ezen utolsó feltétel, amely az Európai Unióról szóló szerződésből és az említett közbeszerzési irányelvekből adódik, az, hogy az odaítélési feltételeknek a közösségi jog valamennyi alapelveinek meg kell felelniük. A Bíróság kifejezetten kiemelte a diszkriminációmentesség elvét, amely más elvek alapja, mint pl. a szolgáltatásnyújtás szabadsága és a szabad letelepedéshez való jog gyakorlása.

Különbégtétel a specifikusság és diszkrimináció között a Concordia Bus-esetben

A diszkrimináció kérdését kifejezetten felvetették a Concordia Bus-esetben. A Concordia Bus egyik kifogása az volt, hogy a Helsinki önkormányzat által támasztott feltételek diszkriminatívák voltak, mert az önkormányzat saját busztársasága, a HKL volt az egyetlen, amely rendelkezett gázüzemű járművekkel, amelyekkel teljesíteni tudta ezeket a kibocsátási értékeket. A Bíróság döntése értelmében az, hogy a szerződéskötő hatóság által támasztott egyik odaítélési feltételnek csak a cégek egy kis száma felel meg, a feltételt önmagában még nem tette diszkriminatívá. Ebből kifolyólag annak meghatározásakor, hogy volt-e diszkrimináció, az eset valamennyi tényezőjét figyelembe kell venni. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Ebben az esetben e tényezők egyike, hogy a panaszos Concordia Bus elnyert egy másik tételt, amelyben ugyanezen, a gázüzemű járművekre vonatkozó előírást alkalmazták.

5.2.2. Életciklusköltség felhasználása

Egy közbeszerzési eljárás odaítélési szakaszában egy tender ára mindig az egyik legbefolyásosabb tényező. Ám hogyan határozzuk meg az árat?

Egy termék, szolgáltatás vagy építési beruházás elvégzésének megvásárlásakor mindig fizet egy bizonyos árat. De a beszerzési ár csak a költségelemek egy része a beszerzés, birtoklás és a leselejtezés teljes folyamatában. Egy szerződés teljes árának felbecsüléséhez szükséges valamennyi szakasz vizsgálata. Ezt hívják „életciklusköltség”-megközelítésnek. Ez azt jelenti, hogy a beszerzéssel kapcsolatos döntés során valamennyi költséget figyelembe vesz, amely a termék vagy szolgáltatás élettartama során felmerül.

Az életciklus költségének becslése nem szükségszerűen bonyolult, avagy időigényes. Bár számos speciális technika létezik a magánpiacon az életciklusköltséggel kapcsolatos részletes kalkuláció készítésére, kezdheti a nyilvánvaló és mérhető költségek összehasonlításával.

© European Commission

Életciklusköltség: az egyesült királyságbeli Chartered Institute of Purchasing javaslata ⁽²⁾

Az egyesült királyságbeli Chartered Institute of Purchasing javaslata szerint az életciklusköltségnek a következőket kell tartalmaznia:

- beszerzés és azzal kapcsolatos költségek (szállítás, felszerelés, üzembe helyezés stb.),
- üzemeltetési költségek az energiát, alkatrészeket és karbantartást tartalmazóan,
- elhasználódással kapcsolatos költségek, mint pl. az üzem kívül helyezés és selejtezés költsége.

⁽²⁾ További információ: <http://www.cips.org/>

E költségekre az odaítélési szakaszban kell tekintettel lenni annak biztosítása érdekében, hogy azokat figyelembe vegyünk a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat meghatározásakor. Ez segítséget nyújt majd a jobb környezetvédelmi teljesítménnyel bíró termék megszerzésében, mivel ez az eljárás felfedi az erőforrások felhasználásának és a termék leselejtezésének a költségeit is, amelyek egyébként nem kapnának megfelelő figyelmet.

© Európai Községek

5.2.3. Hogyan alkalmazzunk teljes életciklusköltség-elemzést a környezetvédelmi megfontolások érvényesítésének elősegítése érdekében?

A költségmegtakarítás politikája – és a környezetvédelmi politika ezzel egy időben – az „életciklusköltség” elemzésének alkalmazása révén különféle módokon használható a gyakorlatban. Erre a következő lista szolgál néhány példával.

A. Megtakarítás víz- és energiahasználat terén

A legegyszerűbb lépés a környezetbarát és költséghatékony beszerzés irányában a víz, elektromos áram és a fosszilis üzemanyagok terén eszközölt megtakarítás. Előnye az, hogy e megtakarítások *mind* a szerződéskötő hatáság anyagi helyzetére, *mind* a környezetre egyértelműen előnyös hatással bírnak. Mivel egyszerű kiszámolni, és a gazdasági aspektusuk világos, a víz- és energiaköltségek könnyen használhatóak közbeszerzési eljárások odaítélési feltételeként. Környezetvédelmi szempontból a víz és energia használatának jelentősége vitathatatlan, kiváltképp pl. az üzemanyag-felhasználásnak a CO₂-kibocsátásra vagy a hulladékkeletkezésre gyakorolt hatása.

B. A selejtezéssel kapcsolatos költségek terén elért megtakarítások

A selejtezéssel kapcsolatos költségekről könnyen megfelelnek egy termék vásárlásakor vagy egy

építési beruházási projekt pályázati folyamata során. A selejtezéssel kapcsolatos költségeket végül meg kell majd fizetni, bár néha jelentős időmennyiségbe telik, mire ezek realizálódnak. Ha a vásárláskor ezen költségeket nem vesszük figyelembe, az néha egy jó vételt végül költséges beszerzéssé változtathat. A selejtezéssel járó költségek skálája a fizikai eltávolítással kezdődik, és a biztonságos hulladékelhelyezéssel kapcsolatos költségekkel zárul. A selejtezésre igen gyakran szigorú szabályok vonatkoznak.

A selejtezési fázis intelligens megtervezése: az építőipari szektor példája

Az egyik olyan terület, ahol sok hulladék képződik, az építőipari szektor. A régi épületek lebontásával nemcsak nagy mennyiségű hulladékot kell elszállítani, hanem veszélyes anyagok, mint pl. az aszbest kezelését is maga után vonja. Ezért az ajánlati felhívásban kiteríthet arra, hogy mennyi veszélyes hulladék termelődik a bontás során, illetve milyen költségvonzata van e hulladék eltávolításának. Néhány esetben, pl. útépitésnél lehetőség van az újrafelhasznált anyagok, mint pl. használt aszfalt felhasználásából származó haszon számításba vételére is.

A példák azt mutatják, hogy a hulladék mennyiségének és összetételének az odaítélési feltételekbe történő beépítése megtakarítást eredményezhet, és kíméli a környezetet. Amint a hulladékeltávolítással kapcsolatos költség kalkulációja megtörtént, lehetségessé válik a hulladékmennyiség csökkentésével összefüggő környezetvédelmi kritériumnak gazdasági kritériummá való átalakítása.

6. fejezet

A szerződés szerinti teljesítési feltételek

Összegzés

- A szerződéses feltételek alkalmazhatóak a környezetvédelmi megfontolások előírására a teljesítési szakaszban.
- A szerződéskötő hatóság meghatározhatja a termékek szállításának módját és még a közlekedési eszközt is.
- Az ajánlattevőnek valamennyi, a szerződésben foglalt, a teljesítéssel kapcsolatos feltételt tiszteletben kell tartania.

A szerződés szerinti teljesítési feltételek annak meghatározására szolgálnak, hogy hogyan kell a szerződést végrehajtani. Elismert, hogy a szerződés szerinti teljesítési feltételekbe foglalhatóak környezetvédelmi megfontolások, feltéve, ha azokat az ajánlati felhívásban vagy a dokumentációban közzétették, és azok megfelelnek a közösségi jogszabályoknak. ⁽¹⁾

6.1. A szerződés szerinti teljesítési feltételekre vonatkozó szabályok

- A szerződés szerinti teljesítési feltételek nem szabad, hogy szerepet játsszanak abban, hogy melyik ajánlattevő kapja meg a szerződést, ami azt jelenti, hogy bármelyik ajánlattevőnek elvben meg kell tudnia felelni azoknak. Nem szabad, hogy burkolt műszaki előírások, odaítélési vagy kiválasztási feltételek legyenek. Míg az ajánlattevőknek bizonyítaniuk kell, hogy ajánlatuk megfelel a műszaki előírásoknak, a szerződés szerinti teljesítési feltételeknek való megfelelés nem írható elő a beszerzési eljárás folyamán. Például arra nem használhatja a szerződési feltételeket, hogy előírjon egy bizonyos előállítási folyamatot (az árubeszerzéssel kapcsolatban), vagy olyan személyzet alkalmazását, amely egy bizonyos tapasztalattal rendelkezik (szolgáltatások esetén), mivel ezek a feltételek az ajánlattevő kiválasztásával kapcsolatosak. Ezen szempontokkal az eljárásnak a közbeszerzési irányelvek által meghatározott megfelelő szakaszában kell foglalkozni.

- Annak ellenére, hogy a szerződés szerinti teljesítési feltételek a szerződés-odaítélési eljáráson kívül állnak, azokat világosan fel kell tüntetni az ajánlattételi felhívásban. A pályázóknak valamennyi, a szerződésben foglalt kötelezettségüknek tudatában kell lenniük, és ezeket az ajánlatuk árában tudniuk kell tükröztetni.
- A szerződéses rendelkezéseknek a szerződés teljesítéséhez kell kapcsolódniuk.
- A szerződéses rendelkezések nem vezethetnek bármely tagállamból származó ajánlattevők javára történő diszkriminációhoz.
- Az ajánlattevőnek valamennyi, a szerződéses dokumentációban megjelölt teljesítési feltételt tiszteletben kell tartania az előírt munka elvégzésekor, illetve az ajánlattételi felhívásban szereplő termékek szállításakor.

Az Egyesült Királyság környezetvédelmi minisztériumának példája – Az én épületemben kövesse ez én környezetvédelmi politikámat!

Az Egyesült Királyság környezetvédelmi minisztériumának irányelvei a zöld szemléletű közbeszerzéssel kapcsolatban előírják, hogy valamennyi, az ő épületükben dolgozó vállalkozónak igazodnia kell a minisztérium környezetvédelmi politikájához. Ez kiterjed a dohányzással, a hulladéknak a megfelelő szeméttartályokba történő elhelyezésével kapcsolatos szabályok betartására, a parkolási korlátozások és általában a személyzetre vonatkozó környezetvédelmi szabályok tiszteletben tartására. ⁽²⁾

⁽²⁾ További információ: Defra-honlap (Department for Environment Food and Rural Affairs) (<http://www.defra.gov.uk>).

6.2. A szerződés szerinti teljesítési feltételek építési beruházás vagy szolgáltatás esetén

Példák építési beruházásra vagy szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződések lehetséges teljesítési feltételeire vonatkozóan:

⁽¹⁾ A 2004/18/EK irányelv 26. cikke és a 2004/17/EK irányelv 38. cikke.

- **Eszközök helyszínre szállítása**
 - a termékek helyszínre szállítása koncentrátum formájában és a helyszínen történő hígítás,
 - újrafelhasználható konténerek igénybevétele a termékek helyszínre szállításához.
- **Hogyan történik a szolgáltatás teljesítése?**
Dózismérők használata annak biztosítására, hogy megfelelő mennyiségű tisztítóterméket használjanak fel.
- **Használt termékek eltávolítása vagy termékekről származó csomagolás**
Az ajánlattevő által újrafelhasználás vagy megfelelő selejtezés céljából elszállított termékek, illetve csomagolás.
- **Az ajánlattevő személyzetének képzése**
A személyzet képzett tevékenységük környezeti hatása tekintetében és annak a hatóságnak a környezetvédelmi politikájával kapcsolatban, amelynek épületében a munkát elvégzik.

6.3. Termékek szállításával kapcsolatos szerződéses rendelkezések

Mivel egy árubeszerzésre irányuló szerződés teljesítése pusztán termékek leszállításából áll, a fő környezetvédelmi szerződési feltétel annak meghatározása lehet, hogy hogyan történik az áru szállítása. A szerződés környezeti hatására az alábbi módokon lehet tekintettel lenni:

- a terméknek a **megfelelő mennyiségben** történő leszálltatása. Általánosságban ez nagy tételben történő szállítást jelent, mivel ez környezeti hatás szempontjából tételenkénti bontásban hatékonyabb, mint kisebb tételeknek gyakrabban történő szállítása. Hetenkénti vagy havonkénti maximális szállítási szám meghatározása lehet egy másik módja ugyanezen eredmény elérésének;
- annak előírása, hogy a **termékek szállítása csúcsgalimi időszakon kívül** történjék annak érdekében, hogy minimalizálhassuk a szállításoknak a forgalmi dugók kialakulásához való hozzájárulása mértékét;

- annak előírása, hogy a szállító **visszavesz és újrahasznosít** minden olyan **csomagolóanyagot**, amely a termékkel érkezik. Ennek kettős előnye van: a csomagolóanyagok központosított összegyűjtése az újrafeldolgozás vagy újrahasznosítás előtt, és a szállítónak arra történő ösztönzése, hogy mindennemű csomagolóanyag használatát csökkentse.

6.4. A szállítás hatása

A szerződési rendelkezések használhatók annak érdekében is, hogy **meghatározzuk a termékek szállítási módját**, fontos azonban arról meggyőződni, hogy ez nem diszkriminatív.

Egy nagy volumenű építési beruházásra irányuló szerződés esetén elfogadható annak előírása, hogy az árut egy ajánlott vasúti vagy belföldi vízi úton szállítsák. Annak pusztán ténye, hogy az egyik ajánlattevőnek jobb hozzáférése lehet a vasúti vagy a belföldi vízi szállítási hálózathoz, mint egy másiknak, még nem feltétlenül jelenti azt, hogy egy ilyen szerződési rendelkezés diszkriminatív. Ilyen csak az az eset lenne, ha pl. csak egy ajánlattevőnek lenne lehetősége a vasúti vagy belföldi vízi szállítási hálózatot használni. A szerződéses rendelkezés akkor lenne diszkriminatív, és akkor minősülne burkolt kizárási feltételnek, ha automatikusan kizárna a részvételtől valamennyi olyan ajánlattevőt, akinek nincs hozzáférése az előírt szállítási módokhoz. Ugyanez állna egy olyan szerződési rendelkezésre, amely az alapján büntetné az ajánlattevőket, hogy mekkora távolságot kell megtenniük az áru leszállítása érdekében.

© Európai Közöség

Európai Bizottság

Zöld közbeszerzés! – A környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés kézikönyve

Luxembourg: Az Európai Községek Hivatalos Kiadványainak Hivatala

2005 – 39 oldal – 21 x 29,7 cm

ISBN 92-894-9089-6

